

2013 • 214

PAŹDZIERNIK•OKTÓBER

CENA • ÁRA : 400 Ft

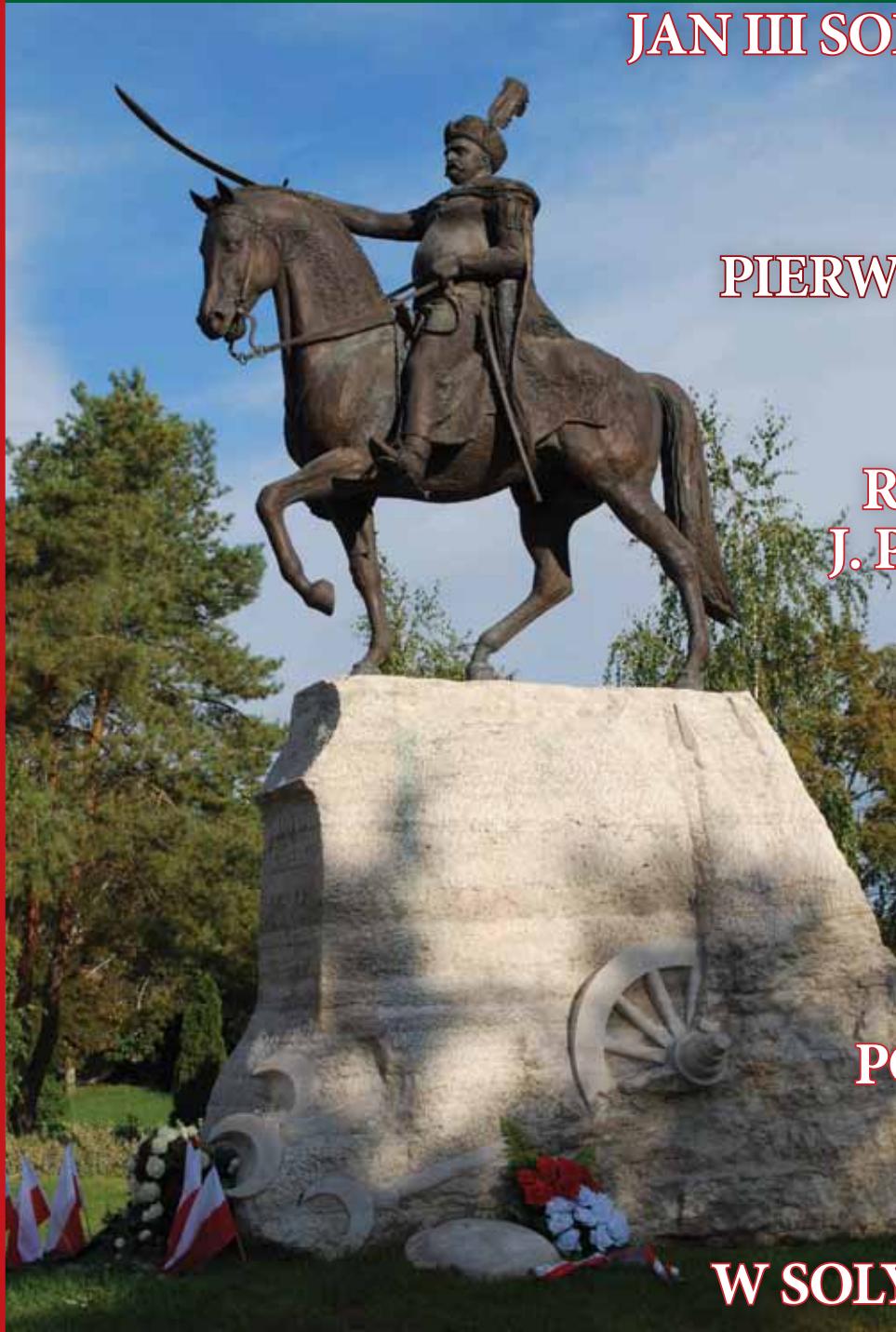

polonia węgierska

a magyarországi lengyelek havilapja

JAN III SOBIESKI A WĘGRY

PASOWANIE
PIERWSZOKLASISTÓW
NA UCZNIÓW

RELIKWIE BŁ. KS.
J. POPIEŁUSZKI NA
WĘGRZECH

POŚWIĘCENIE
POMNIKA
W KAKUCS

POSIEDZENIE OSP

UROCZYSTOŚCI
W SOLYMÁR I SZENTES

KALEJDOSKOP ŻYCIA POLONIJNEGO NA WĘGRZECZ

PODCZAS UROCZYSTOŚCI W SOLYMÁR, NA ZDJ. M. IN. OD LEWEJ AMBASADOR RP R. KOWALSKI, DYREKTOR OSP E. SŁABA RÓNAY, A. NAGY, M. FIŁÓ, E. NIŻAŁOWSKI

UROCZYSTOŚĆ W SOLYMÁR

WYSTĘP CHÓRU ŚW. KINGI W KAKUCS

TABLICA PAMIĄTKOWA W KAKUCS

TABLICA KU CZCI J. ANTALLA

SPIS TREŚCI - TARTALOMJEGYZÉK

WITAMY

3 Trwanie i przemijanie

Agnieszka Janiec-Nyitrai

KRONIKA

4 Érd: "Węgierskie serce" i "Pamięć II"

4 A családok ünnepe

4 Lengyel bál a Csekońban

5 Solymár: miejsce wiecznego spoczynku polskich lotników

Dorota Várnai

6 Búcsú az Erdély körképtől

Fekete Dénes

6 Rally Polska 2013

Karaba Márta Alexandra

6 Złożenie wieńców przy tablicy pamiątkowej J. Antalla

6 Visegrádi rendezvény helyszíne volt Miskolc

Fekete Dénes

7 Birján: rodzinna kaplica

Małgorzata Soboltyński

7 Relikwie bł. ks. J. Popiełuszki na Węgrzech

Małgorzata Soboltyński

7 Chór św. Kingi w Przemyślu, Jarosławiu i we Lwowie

8 Szentes: skrzydło skierowane ku Polsce

8 Hősökre emlékeztek

Végső István

9 Emlékmiú-szentelés a lengyel-magyar barátság és katyni

áldozatok tiszteletére 2013. október 6-án Kakucson

Tóth Istvánné

10 Budapeszt: obradował OSP

10 Budapeszt: zakończenie spotkania Polskiej Rady

Duszpasterskiej Europej Zachodniej

11 Podsumowanie działalności SNP XIII dzielnicy Budapesztu

11 Kiosztották a Nike díjat

Karaba Márta Alexandra

12 "Tiszának, Nyemennek egy a hangja"

Sárközi Edit

12 "Przez żołądek do serca", czyli sprawdzone sposoby

na utrwalanie międzynarodowych przyjaźni

Renata Papp

13 Sárvár - obchody Dnia Polonii

Renata Papp

12 Msza w Újpestczie

Asia Priszler

CO BYŁO, CO BĘDZIE

14 Co było, co będzie

Z ŻYCIA POLSKIEJ SZKOŁY NA WĘGRZECH

16 Lekcja przyrody inaczej

16 "Jesteśmy już uczniami" - uroczystość w OSP

NA GRANICY KULTUR

18 Sobieski János és Thököly Imre

Várnai Dorota

19 Szárnya huszárok Szádvár alatt

Szatmári Tamás

20 Powiększanie ojczyzny

Konrad Sutarski

REFLEKSJE

20 "Całe życie jest szkołą"

Agnieszka Janiec-Nyitrai

Trwanie i przemijanie

Nietrwałość rzeczy i zjawisk, skazanych, zdalobyc się, na nieprzemijalność, jest zaskakującą. Nie mniej zaskakującą okazuje się również trwałość tego, co ulotne, co dawno odeszło w mroki zapomnienia. Przeszłość niewyjaśniona i odległa odbywa się jednak echem w teraźniejszości i niemalże na co dzień jesteśmy tego niczego niepodejrzewającymi świadkami. Spójrzmy chociażby na słowo paździerzni, którego etymologia zasnuta jest już od wielu wieków jesiennymi mgłami i mgłowicami. Kto dziś pamięta o staropolskim procesie międlenia lnu (dla wielu sam czasownik międlić wydawać się może podejrzany...), którego wynikiem, oprócz nici, był właśnie paździerze – odpadki zdrewniałych łodyg międlnych roślin. Paździerze były na tyle isotne dla określenia charakteru dziesiątego z kolei miesiąca, że na ich cześć otrzymał on właśnie tę nazwę. Przyjrzymy się, jak się wydaje na pierwszy rzut oka, bardziej logicznemu w tej kwestii językowi węgierskiemu i przejętemu przezeń z łaciny słowu Október. Logicznie rzecz biorąc chodzi przecież o miesiąc dziesiąty, a nie ósmy jak wskazuje nazwa (przypomijmy sobie budapeszteński Oktogon, angielskie słowo octopus oznaczające ośmiornice itd.). Imperium Rzymskie już dawno upadło, ale w większości języków europejskich do oznaczenia dziesiątego miesiąca roku używana jest nazwa łacińska oznaczająca miesiąc ósmy z kolei. Gdzie tu logika? Paździerze powysychały, rzymskie twierdze obróciły się w perzynę, a październik/oktober wciąż oczarowuje swoją jesienną melancholią i trwaniem w nietrwałości...

Agnieszka Janiec-Nyitrai

Ami mulandó, és ami időtálló

Megdöbbentő élmény az általunk örökérényűnek gondolt dolgok és jelenségek mulandóságával szembesülni. Nem kevésbé meghökkentő módon mutatkozhat időtállónak az, ami már elenyészett és régen beleveszett a feledés homályába. A már meg nem értett távoli múlt mégis itt visszhangzik a jelenben, aminek észrevétenél, szinte naponta vagyunk a tanúi. Tekintsük például a lengyel „październik” („október”) szót, amelynek eredete távoli nemzedékek ószi, ködös álmaiba veszett bele. S még ha sokak számára a „tilolás” fogalmának értelme talán dereng is, ugyan ki emlékszik már az ósi lengyel foldön a len tilolásának folyamata, amelynek eredményeként a fonal alapanyagán kívül még törek (a tilot növény fás részeinek apró hulladéka) – lengye-lül „paździerze”* – is keletkezett? A tízdedik hónap annyira a len törekelésének jegyében telt, hogy az időegység elnevezésén is rajtaragadt. Vegyük szemügyre a magyar nyelvben a latinból kölcsonzött „október” kifejezést: első megközelítésben mennyivel tűnik ésszerűbbnek? Hiszen nyilvánvalóan a tízdedik hónapról van szó a nyolcadik helyett, amire a név utal (jusson eszünkbe a budapesti Oktogon tér, vagy a polipot jelentő angol „octopus” kifejezés, stb.). A Római Birodalom már rég összeomlott, mégis, az európai nyelvök többségében a tízdedik hónap jelölésére a nyolcadikat jelentő latin elnevezést használják. Hol itt a józan ész? A lentőrek forgácsai már rég kiszáradtak, a római erődítmények romba döltek, a „październik”/„október” pedig továbbra is varázslatos a mulandóság és időtállóság kavarodásának ószi melankoliájában.

*a ford. megj.: minden jel szerint a magyar nyelvbe átszármazott pozdorja szó ebből a szláv (lengyel) kifejezésből származik: PaŽDzieRze > PoZDoR(ja)

Janiec-Nyitrai Agnieszka

KRONIKA

Érd: „Węgierskie serce” i „Pamięć II”

Dnia 14 września Polsko-Węgierskie Stowarzyszenie Kulturalne w Érd wraz z Samorządem Polskim w Érd zorganizowało projekcję filmu dokumentalnego pt. „Węgierskie serce” w reżyserii Grzegorza Łubczyka oraz prezentację albumu „Pamięć II - Polscy uchodźcy na Węgrzech w l. 1939-1946” autorstwa Krystyny i Grzegorza Łubczyków. Mimo bardzo niesprzyjającej pogody, komplikacji komunikacyjnych oraz wielu innych uroczystości odbywających się w tym czasie, sala była zapelniona po brzegi. Słowa powitania wygłosił burmistrz Érd, András T. Mészáros. Imre Molnár przedstawił wspaniałą działalność Grzegorza Łubczyka, byłego ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej w Budapeszcie na rzecz przyjaźni polsko-węgierskiej, który tym filmem i albumami składa hołd naszym bratankom za bezinteresowną pomoc w dramatycznych czasach wojennych.

Wielką i sympatyczną niespodzianką były pozdrowienia od Edit Antall dla uczestników naszego spotkania, które przekazała nam zaprzyjaźniona z nią dr Éva Burnáz - członkini naszego Stowarzyszenia.

(inf. W.R.)

LENGYEL BÁL A CSEKÓBAN

A Magyar-Lengyel Baráti Kör 2013. szeptember 27-én este, a Csekovszky Arpád Művelődési Házban rendezte meg idei évnyitó összejövetelét, és egyúttal a kerületi I. Lengyel Bált is.

Rózsahegyi Péter önkormányzati képviselő köszöntötte a fennállásának 13. évfordulóját ünnepelő baráti kört, hangsúlyozva, hogy ez a legaktívabb és legszínesebb programokat szervező lengyel civil szervezet a XVII. kerületben. Buskó András elnök, az Országos Lengyel Önkormányzat elnökhelyettese köszöntő beszédében hangsúlyozta a lengyel hagyományok megőrzésének szükségességét, és kiemelte a lengyel-magyar barátság tovább ápolásának jelentőségét.

Az ünnepi műsorban a Polonéz Néptáncegyüttes és a Szilas Néptánc-együttet adott színvonalas műsort, majd az est hátralevő részében a Picnic együttes szolgáltatta a talpalávalót. A zenés program este 11-ig tartott.

A rendezvényt az Országos Lengyel Önkormányzat, a Budapest Főváros XVII. kerületi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat és a Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzata támogatta.

B. A.

POLSKI BAL W XVII DZIELNICY

27 września staraniem Samorządu Narodowości Polskiej XVII dzielnicy Budapesztu w Domu Kultury im. A.Csekovszkiego odbył się bal, podczas którego m.in. wystąpił polonijny ZPiT "Polonez" i węgierski zespół "Szilas". Jak donosi nasz korespondent, bawiono się znakomicie.

(inf. b-np. AB)

A családok ünnepe

Így nevezte a Szolnoki Gulyásfesztivált Szalay Ferenc polgármester. Az ország egyik legnagyobb gasztronómiai fesztiváljára nem csak hazánkból, külföldről is érkeztek vendégek.

Imitt nagy bográcsban készül a hagyományos gulyás, amott kicsit kisebbben. Ez ma már megszokott, ha a Szolnoki Gulyásfesztivára gondolunk. De akadtak érdekkességek is. Szárított polip Japánból, különleges fűszerezésű finn népi étel, füstölt juhsajt baconnal és áfonyával lengyelmődra, érdekkességekkel messze földről érkezett barna kenyér és az a bizonysos ital, amire mindenki gondol, ha Japán jut az eszébe. Nem véletlen, hogy ennyi minden ott volt a Gulyásfesztivál képzeletbeli asztalán. Idén 15 országból érkeztek csapatok, hogy bemutassák nemzeti ételeket, és belekóstoljanak a magyar gulyásba. A belgák, az észtekn, a lengyelek, a nagybányaiak, a környező országok képviselői, vagy a horvátok – mint külföldi díszvendégek – csak néhány a sok-sok náció közül. Itt voltak a testvérvárosok képviselői, így többek közt Bielsko-Bialából is. Itt voltak Kalocsáról, Békéscsabáról, Bajáról és – a fesztivál kulturális díszvendégeként – Balatonfüredről is. Az első Gulyásfesztivált 1999-ben rendezték. A főszervező nem is gondolta akkor, hogy ekkora esemény lesz belőle. Szalay Ferenc polgármester szerint a gulyásfesztivál legnagyobb értéke – egyebek mellett – az, hogy összehozza a családokat, barátokat, munkaközösségeket.

Szombaton kora délelőtt vonultak fel a vásárosok, komédiások, a zsűri, a kutyások és még számos résztvevő, akik kilátogattak a Tiszaligetbe. Hangulatból, finom illatokból nem volt hiány. A jó idő több száz családot kicsalogatott a ligetbe. Elfoglaltság volt bőven. Több színpadon is érdekes, látványos programok zajlottak. A főszerep azonban a bográcsban rotyogó paprikás, autentikus magyar étel volt. A gulyást a legmagyarabb ételként tartják számon. Szinte nincs ember, aki ne szeretné. Több mint 500 bográcsban rotyogott az étel.

Rotyogott a Lengyel Önkormányzatnál is. Rendezvényünket megtisztelte jelenlétével Dr. Csucs Lászlóné Halina, az Országos Lengyel Önkormányzat elnöke is, akit a város vezetői kiemelt vendégeként köszöntötték, elismerte ezzel az itt élő lengyelek munkáját a két nemzet kapcsolatának ápolásában, valamint felkérték a nemzetközi zsűriben való részvételre. Fött a lengyel kovászos uborkás és erdei gombás gulyás Wierzchosławicból, a szarvasgulyás Radomból, a helyi lengyelség magyaros gulyása, a tiszaföldvári babgulyás, de a bielsko-bialai juhsajtos grill és a magyar barátaink három grillezője is állandó látogatottságnak örvendett.

A sok fáradozásnak meg is lett az eredménye. A wierzchosławicei delegáció gulyása az idén, a 15. Gulyásfesztiválon második helyezést ért el a versenyre benevezett 83 étel közül. A díjat W. Rajski polgármester vehette át a zsűritől.

A lengyelség külön versenyében a tiszaföldváriak győzedelmeskedtek, de egyik bogrács aljában sem maradt másnapra a finomságokból.

A Szolnoki Gulyásfesztivál átlépte az ország határait, és messze földről vonzza az érdeklődőket. A résztvevők már most a jövő évi tervezetet szövögetik.

(szerk.)

SOŁYMÁR – MIEJSCE WIECZNEGO SPOCZYNIKU POLSKICH LOTNIKÓW

20 września na cmentarzu alianckim w Solymár odbyła się podniosła uroczystość złożenia na wieczny spoczynek prochów pilotów polskich, którzy lecąc 26 sierpnia 1944 roku samolotem Halifax JD 362 GR - E do do walczącej Warszawy, by wspomóc powstańców warszawskich, zostali zestrzeleni nad Wigrami. Za przyczyną Ambasady RP w Budapeszcie polska załoga zestrzelonego samolotu znalazła wieczny spoczynek na ziemi węgierskiej. Stało się to kolejnym symbolem przyjaźni polsko – węgierskiej. W uroczystości złożenia do grobu prochów polskich lotników wzięli udział: ambasador RP w Budapeszcie, Roman Kowalski oraz konsul Andrzej Kalinowski, ze strony polskiej przedstawiciele władz wojskowych: płk. Krzysztof Cura, przedstawiciel Polskich Sił Powietrznych, Jerzy Platajs z Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa, ze strony węgierskiej Gergely Pröhle, podsekretarz stanu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Balázs Szilágyi, zastępca dyrektora departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Ferenc Papp i Lajos Horváth w przedstawicielstwie Ministerstwa Obrony Narodowej, attaché wojskowi, akredytowani w Budapeszcie, dr. Kálmán Szente, burmistrz gminy Solymár, major Péter Rakonczay z Instytutu i Muzeum Historii Wojska, Róbert Kiss, szef sztabu 86 Bazy Helikopterowej Wojska Węgierskiego w Szolnoku, chorąży Károly Magó, sekretarz Węgierskiego Stowarzyszenia Badania Wraków, (dzięki odkryciu tego Stowarzyszenia powstała możliwość godnego pochowania polskich lotników), przedstawiciele polskich lotników z bazy wojskowej w Pápa, ks. Karol Kozłowski SChr., proboszcz Polskiej Parafii Personalnej, Jarosław Bajaczyk, wicedyrektor Instytutu Polskiego w Budapeszcie oraz licznie zgromadzeni przedstawiciele węgierskiej Polonii, a także uczniowie Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej na Węgrzech oraz Szkolnego Punktu Konsultacyjnego przy Ambasadzie RP. W uroczystości wzięli także udział brytyjscy i amerykańscy wojskowi.

Zebranych powitał Roman Kowalski, ambasador Rzeczypospolitej Polskiej na Węgrzech, który w swoim wystąpieniu podkreślił szczególnność tego podniosłego wydarzenia, stanowiącego kolejne ognisko więzów między Polakami i Wigrami. Ambasador przypomniał o tym, że w czasie II wojny światowej polscy żołnierze walczyli na wszystkich frontach, ci, którzy polegli, spoczęli w grobach rozproszonych po całym świecie, także na ziemi węgierskiej, a współcześni winni są im cześć i szacunek. Obowiązkiem dla współczesnych jest pamięć o dawnych bohaterach - bo przecież ta pamięć podtrzymuje tożsamość narodową - ale i budowanie takiej przeszłości i wolności, za którą walczyli i polegli. Dlatego ważne jest, że na ostatniej drodze polskich lotników towarzyszyła im również młodzież polonijna.

Głos zabrał także Gergely Pröhle, podsekretarz stanu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, który podkreślił, jak dawne i wielostronne są kontakty polsko – węgierskie i jak wiele wspólnych wydarzeń historycznych łączy te dwa bratnie narody. Pułkownik Krzysztof Cura podziękował narodowi węgierskiemu za to, że dzięki wielkiemu zaangażowaniu węgierskich przyjaciół, zestrzeleni nad terytorium Węgier polscy lotnicy, po 69 latach mogą spocząć na zawsze w gościnnej ziemi węgierskiej.

Po tych wystąpieniach ks. Karol Kozłowski SChr., proboszcz Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech, odmówił modlitwy

oraz poświęcił urnę z prochami poległych lotników, po czym major Stanisław Borkowski, w asyście ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej, Romana Kowalskiego, attaché obrony, pułkownika Jana Kurdziałka oraz przedstawiciela Polskich Sił Powietrznych, pułkownika Krzysztofa Cura, przy dźwiękach sygnału Wojska Polskiego umieścił urnę w grobie. Po salwie honorowej, oddanej przez Kompanię Honorową Wojska Węgierskiego, ambasador Rzeczypospolitej Polskiej złożył na urnie kwiaty pamięci.

W kolejnym polskim grobie, na cmentarzu w Solymár spoczęli: dowódca: podporucznik Stefan Gabriel KLENIEWSKI, navigatorem, kapral Edward JODIS, strzelec pokładowy, kapral Jan RADWAŃ – KUŽELEWSKI, pilot, kapral Tadeusz OGRODNIK, strzelec pokładowy, porucznik Kazimierz Stanisław SORÓWKA, bombardier, kapral Karol WAŁASZEK, sierżant Leon Zygmunt WITKOWSKI, mechanik pokładowy.

Po minucie ciszy, attaché obrony, pułkownik Jan Kurdziałek, zgodnie z polskim wojskowym zwyczajem, wezwał poległych lotników do apelu.

Na zakończenie podniosłej uroczystości, zgromadzeni na cmentarzu alianckim w Solymár przedstawiciele polskich i węgierskich, władz państwowych i wojskowych a także przedstawiciele brytyjskiej i amerykańskiej ambasady na Węgrzech oraz organizacji cywilnych, złożyli na świeżym grobie polskich lotników wieńce i kwiaty.

Dorota Várnai, fot. M. Filó

Solymár, lengyel pilóták örök nyugalmának helyszíne

Szeptember 20-án a solymári katonai temetőben méltóság teljes ünnepség zajlott le, melynek keretében hét lengyel pilóta földi maradványait helyezték örök nyugalomra. 1944. augusztus 26-án, miközben a varsói felkelők megsége tére igyekeztek, lötték le őket Magyarország felett. Az ünnepségen széles körben képviseltették magukat az érintett lengyel és magyar katonai, külügyi, kulturális, önkormányzati szervek vezető tisztségviselői (illetve a brit és az amerikai nagykövetségek képviselői is jelen voltak). Roman Kowalski lengyel nagykövet beszédében felidézte, hogy a II. világháborúban harcoló lengyel katonák sírjai a világ minden táján megtalálhatók: az utókor hálával és tisztelettel tartozik nekik. A jelenkor kötelessége emlékezni a régi hősökre, mert ez az emlékezet tartja fenn a nemzeti önzetlenséget, illetve építeni azt a szabadságot és a jövőt, amelyért ők az életüköt adták. Pröhle Gergely külügyminiszterium helyettes államtitkár hangsúlyozta, milyen régiek és sokoldalúak a lengyel-magyar kapcsolatok, és milyen sok közös történelmi esemény köti össze a két baráti nemzetet. Krzysztof Cura ezredes, aki a Lengyel Légierő képviseletében volt jelen, megköszönte a magyar nemzetnek, hogy a baráti magyar földön 69 év után örök nyugalomra helyezik az itt lelőtt lengyel pilóták porait. Karol Kozłowski lengyel perszonális plébános imáját és a temetési szertartást katonai tiszteletadás követte. Az emelkedett hangulatú ünnepség koszorúzással és virágok elhelyezésével zárult.

KRONIKA

Búcsú az Erdélyi körképtől

A nagyszebeni csatát ábrázoló körkép másolatát Tarnów városa kölcsönözte Miskolcnak. Átadását városunk vezetése az 1848-49-es magyar forradalom és szabadságharc ünnepségsorozatába illesztette be, 2013. március 17-én. A kép féléves itt-tartózkodása alatt a Szabó Lőrinc Idegennyelvű Könyvtár szervezésében több alkalommal rendeztek kulturális programot a Deák téren, illetve felhívásuk nyomán a város számos iskolájának a diákjai megtekintették.

Szeptember 25-én elérkezett a búcsúelőadás, hiszen a képet október elején lebontják, és teli pihenőre vonul. Ez alkalmal az Avasi Nyugdíjas Klub tagjai léptek fel.

A megjelenteket Bárcziné Sowa Halina, a Miskolci Lengyel Önkormányzat elnöke köszöntötte. Beszédében Lippoczy Norbert érdemeit emelte ki, aki tállyái borászként telepedett le Tarnówban, és ott folytatta tovább mesterségét, a városban alapított családot. Ő kezdeményezte a festő által 1907-ben feldarabolt és értékesített körkép darabjainak a visszavásárlását. Halála után ezt a munkát a Tarnói Múzeum folytatja napjainkban is.

Szabó Sándor, önkormányzati képviselő elmondta, hogy ő személy szerint nagyon örült a kép ideérkezésének. Ez is azt bizonyítja, hogy folytatódik az országaink között eddig kialakult jó kapcsolat. Mivel az alkotás a munkahelyétől minden össze 100 méterre van, szinte naponta elsétált előtte. Többször nézte, és minden alkalommal új, érdekes részleteket fedezett fel a monumentális képen.

Ezt követően az Avasi Nyugdíjas Klub kultúrcsoportjának előadásában versek, éneksámok, tárogató zene hangzott el, majd tánkosok egy palotást adtak elő.

A Bem tábornok győztes csatáját ábrázoló képet gyönyörű napsütéses időben, tartalmas kulturális programmal búcsúztatta a város lakossága.

Fekete Dénes

Złożenie wieńców przy tablicy pamiątkowej Józefa Antalla seniora

17 września o godz. 17 przy tablicy pamiątkowej upamiętniającej działalność wielkiego przyjaciela Polaków, Józefa Antalla seniora, znajdującej się przy Ferenciek tere w V dzielnicy Budapesztu, odbyło się uroczyste złożenie wieńców z okazji 10. rocznicy poświęcenia tablicy. Uroczystość zorganizował Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech, a prowadził ją András Buskó, przewodniczący SNP XVII dzielnicy Budapesztu. Wieńce złożyli m. in. Ambasador RP w Budapeszcie Roman Kowalski, prezes Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha Monika Sagun Molnárné oraz przedstawiciele samorządów poszczególnych dzielnic. Z krótką przemową przypominającą postać Józefa Antalla seniora wystąpił Konrad Sutarski, dyrektor Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii. Przybyła również dyrektor Polskiej Szkoły na Węgrzech, pani Ewa Ślaba Rónay i przedstawiciele budapeszteńskiej Polonii.

(red.)

Rally Polska 2013

A XVII. kerületi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat tagjai 2006 óta járják Lengyelországot. Erre az évre már csak két vajdaság feltérképezése maradt hátra: a Lubuskie és Nyugat-Pomeránia. Itt utazgattak július 20-a és 31-e között, Buskó András, az önkormányzat elnökének (egyszersmind az OLKÖ elnökhelyettesének) vezetésével. Az akció Rally Polska 2013 néven futott.

Kalandozásaiak központjának két várost tettek meg: először Zielona Górában, majd Szczecinben szálltak meg, és innen indulnak hosszabb-rövidebb kirándulásaiakra, melyek során felkapaszkodtak két tengerparti város, Świnoujście és Czołpino világítótoronyainak tetejére; jártak a świdwini vármúzeumban és a keresztes lovagok bytowszki várában; taposták a Słowiński Nemzeti Park homokdűnéit; láthatták a 19. Viking Fesztivált Wolinban. Egyszeről a két északnyugati vajdaság csaknem minden látnivalóját kipipálta. Emellett nem feledkeztek meg arról sem, hogy a fontos emlékhelyeken – például Cedyniában, a 972-es csata helyszínén – fejet hajtsanak a lengyelek hazafiasága és önfeláldozása előtt. A helyiek vendégszeretete és a pompás étellek tettek teljessé az élményt.

A Rally Polska 2013 számokban: 5680 km, 102 óra utazás, kb. 48 óra városnézés, múzeumlátogatás és természetjárás. Ezzel teljessé vált a térkép, az utolsónak maradt két vajdaság – két fehér folt – is emlékekkel telítődött.

Akár korábbi utazásai során, most is rengeteget fotóztak. Az átélteket és a látottakat ezúttal több mint ezer képen örökítették meg, melyek Lengyelország részletes és fokozatos felfedezésének kiváló dokumentumai. Megtekinthetők a www.leki17.hu honlapon és a facebook-oldalon.

Karaba Márta Alexandra

VISZEGRÁDI RENDEZVÉNY HELYSZINE VOLT MISKOLC

Az idén Miskolc fogadta a visegrádi négyek testvérvárosi delegációit. A 15 fős csoporthok Kassáról, Katowicéből és Ostravából érkeztek. A küldöttségek tagjai az említett városok önkormányzati képviselői, illetve Polgármesteri Hivatalainak dolgozói voltak. A háromnapos látogatás célja a baráti kapcsolatok erősítése, a város nevezetességeinek megismerése, illetve spotversenyek megtartása volt.

A barátságos mérkőzéseknek a Miskolci Sportcsarnok műfüves pályája adott otthont. Streetball, kispályás labdarúgás, kosárlabda és floorball szerepelt a programban. A versenyzőket Zsiga Marcell, a sportért felelős alpolgármester köszöntötte, majd megkezdődtek a mérkőzések. A kispályás labdarúgást a miskolciak nyerték, de a többiben is jól szerepeltek. A focicsapatban játszott az alpolgármester és több városi önkormányzati képviselő is.

Az idősebbek a spotversenyekkel párhuzamosan megnezték a belvárost, majd ellátogattak Lillafüredre, a diósgyőri várba és a Diósgyőri Papírgyárba. A hátralévő időben konzultációkat, illetve szakmai megbeszéléseket tartanak.

Fekete Dénes

Birján - rodzinna kaplica

7 września 2013 r. ks. Karol Kozłowski, proboszcz Polskiej Parafii Personalnej w Budapeszcie wziął udział w niecodziennej uroczystości poświęcenia prywatnej kaplicy w Birján koło Pęcsu. Fundatorem tej kaplicy jest rodzina Novreczkich z Birján, która ma polskie korzenie. Mottem powstania tej kaplicy były słowa Alberta Wassa – „Czcij przodków swoich, bo poprzez nich otrzymałeś życie i odziedziczyłeś Wiarę i Ojczyznę”. Kaplica jest zbudowana na prywatnej posiadłości państwa Novreczkich, gdzie obok miejsca zamieszkania znajduje się również miejsce na modlitwę. Państwo Novreczky są dumni z polskich przodków i kaplica została wznieciona, aby pamiętać o nich przetrwała w następnych pokoleniach. Miejsce to ma służyć również pogłębianiu przyjaźni polsko-węgierskiej. Kontynuując przyjaźń polsko-węgierską jest projekt wzniesienia pomnika bł. Jana Pawła II. W Birján na dużym placu przed rzymsko-katolickim kościołem pod wezwaniem Matki Bożej Śnieżnej jest przygotowane miejsce na pomnik bł. Jana Pawła II. Obecnie stoi już tam cokół pod pomnik i czeka na dalszą jego realizację.

Małgorzata Soboltyński
uczestniczka uroczystości w Birján

Relikwie bł. ks. Jerzego Popiełuszki na Węgrzech

W miasteczku Kiskunfélegyháza w kościele Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny 12 października 2013 r. odbyła się uroczystość przekazania relikwii bł. Jerzego Popiełuszki.

Relikwie przywiezione z Polski w uroczystej procesji wniosły do kościoła i przekazały tamtejszemu proboszczowi, księdzu Istvánowi Talapka, proboszcz Polskiej Parafii w Budapeszcie, ks. Karol Kozłowski. Po uroczystym przekazaniu relikwii dr Imre Molnár, węgierski historyk, przyjaciel Polaków, przybliżył węgierskim wiernym życie i okoliczności męczeńskiej śmierci bł. Jerzego Popiełuszki. Ksiądz Jerzy, który jest uznany za Męczennika Polski, pełnił posługę kapłańską w bardzo trudnym okresie dla ojczyzny, w latach 80. zeszłego stulecia. Był patronem ładu społecznego i „Solidarności”, przez swoją posługę starał się budzić nadzieję w sercach Polaków, która okazała się całkiem realna. Po ciekawym wykładzie dr Imrego Molnára, po wspólnej polsko-węgierskiej modlitwie, rozpoczęła się Msza św., której przewodniczył arcybiskup diecezji Kalocsa-Kecskemét, dr Balázs Bábé.

Na zakończenie uroczystości Ambasador RP na Węgrzech, Roman Kowalski oraz przewodnicząca Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech, dr Halina Csúcs Lászlóné przypomnieli o wielowiekowych kontaktach i przyjaźni polsko-węgierskiej. Obydwaj sprawowali patronat honorowy nad obchodami, których motorem był pełniący posługę kapłańską w Kiskunfélegyháza ks. Gergő Bese, członek Stowarzyszenia Wspólnota Polsko-Węgierska i między innymi współliniacyjtwa sprowadzenia przed dwoma laty do peszteńskiej bazyliki św. Stefana kopii obrazu Jasnoworskiej Pani.

W uroczystości brała udział delegacja Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha wraz z panią prezes Moniką Molnár.

Małgorzata Soboltyński, fot. B. Pál

CHÓR ŚW. KINGI W PRZEMYSŁU, JAROSŁAWIU I WE LWOWIE

W dniach od 20 do 25 października chór św. Kingi przebywał w Przemyślu, Jarosławiu i we Lwowie. 21 października podczas Jaremarku Benedyktyńskiego odbyła się uroczystość złożenia kwiatów pod tablicą upamiętniającą pobyt w klasztorze 3500 kuruców z Franciszkiem Rakoczym II na czele oraz pod pomnikiem Przyjaźni Polsko-Węgierskiej, który został postawiony ku czci walk obu narodów. Chór św. Kingi wziął również udział w II Regionalnym Przeglądzie Chórów - Pieśni Maryjne w Konkatedrze w Lubaczowie. 23 października chór pojechał razem z ks. L. Kryżą do Lwowa. Zwiedzili wspólnie miasto idąc polskimi śladami we Lwowie, a 24 października w Bazylice archikatedralnej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Lwowie spotkali się z arcybiskupem metropolitą Mieczysławem Mokrzyckim.

Wycieczkę organizował samorząd w Újpešcie z przewodniczącą Asią Priszler na czele.

(red.)

KRONIKA

HŐSÖKRE EMLÉKEZTEK

„Nagy világosság támadt az éjszakában, majd a robajra összefutott a tanyavilág” – mesélik a mai napig az idősek Madarason 1944. szeptember 13. estéjét. Ekkor a Royal Air Force kötelékében repült, és a mai Bács-Kiskun megye területe felett lőttek le azt a B-24-es szállító repülőgépet, amelyen lengyel katonák a varsói felkelőknek akartak utánpótlást vinni. Ám egy német éjszakai vadászgép – amely Újvidékről szállt fel – heves tűzharcban „földre kényszerítette” a szövetséges gépet. Hét lengyel hősi halott teteme és a gép roncsai szóródtak szét a madaras kúlerületen. A katonákat már azokban a napokban eltemették, majd később Solymárra vitték a brit katonai temetőbe. Madaras község 2007-ben egy kopjafa-emléktáblát állított számukra. Azóta minden évben megemlékezést szervez a helyi önkormányzat és az 1944. szeptember 13. Emlékbizottság. Idén, szeptember 15-én szentmisével és koszorúzással emlékeztek a 69 évvel ezelőtti tragédiára.

Végső István

1944. szeptember 13. Emlékbizottság

Madaras: UROCZYSTOŚCI WSPOMNIENIOWE

Od 2007 roku tradycją stało się, że w Madaras, 13 września odbywają się uroczystości wspomniowe, upamiętniające wydarzenia z 13 września 1944 roku, kiedy to zestrzelony został tam samolot transportowy z siedmioma polskimi pilotami na pokładzie. Dziś prochy ich spoczywają na cmentarzu alianckim w Solymár. Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w miejscowym kościele, a następnie złożono wieńce i kwiaty przy postawionym w 2007 roku przez społeczność Madaras kopieńniku i tablicy pamiątkowej.

(b. np. inf. Istvána Végső)

Szentesz: skrzydło skierowane ku Polsce

Czterometrowej wielkości fragment srebrnego skrzydła wbity w ziemię, wskazujący kierunek ku Polsce - tak prezentuje się odsłonięty 21 września w Szentesz (komitat Csongrád) pomnik, upamiętniający polską załogę samolotu Halifax, która zginęła 1 sierpnia 1944 roku, wracając z lotu z pomocą dla Powstania Warszawskiego. U podstawy pomnika widnieje dwujęzyczny napis "W hołdzie pilotom polskim 1586. Eskadry do Żadań Specjalnych - Janowi Lewandowskiemu i Pawłowi Szejnowskiemu poległym w służbie Ojczyzny".

1 sierpnia 1944 roku sześć samolotów Halifax w barwach brytyjskich Królewskich Sił Powietrznych (RAF) wyleciało z bazy we włoskim Brindisi, by udać się nad Warszawę ze zrzutami pomocy dla powstańców. W drodze powrotnej jedna z maszyn została zestrzelona nad Węgrami. Halifax dowodzony przez Witolda Raflewskiego został uszkodzony w okolicach Szolnoku i starał się dotrzeć na terytorium Jugosławii, opanowane przez partyzantów. Niestety nad Szentesz obrona przeciwlotnicza mostu na Cisie zestrzeliła brytyjski samolot z polską załogą. Halifax rozbił się w pobliżu koszar w Szentesz. Uratował się jedynie dowódca, jednocześnie nawigator maszyny, wyskakując na spadochronie. Pilot i strzelec zginęli - dziś spoczywają w kwaterze angielskiej na cmentarzu alianckim w Solymár.

Władze Szentesz zdecydowały się upamiętnić polskich lotników. W pobliżu miejsca katastrofy, naprzeciwko koszar w Szentesz, stanął pomnik autorstwa Marka Brzózki - młodego rzeźbiarza polskiego pochodzenia z Segedynu. Przedstawia on wbity w ziemię fragment skrzydła samolotu z charakterystyczną dla polskich maszyn biało-czerwoną szachownicą. Podstawa pomnika zaś przypomina czaszę spadochronu. Marek Brzózka jest także autorem pomnika poświęconego polskim lotnikom, odsłoniętego we wrześniu zeszłego roku w Rúzsa.

W uroczystości odsłonięcia pomnika w Szentesz wzięli udział przedstawiciele Ambasady RP w Budapeszcie z ambasadorem Romanem Kowalskim na czele, konsul honorowy RP w Segedynie Karol Biernacki, przedstawiciele Sił Powietrznych RP, Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa z Warszawy, a także reprezentanci władz węgierskich, wojska węgierskiego, mieszkańców Szentesz oraz delegacja ze Skierowic, miasta partnerskiego Szentesz i przedstawiciele miejscowej Polonii. Poświęcenia pomnika dokonał ks. dr László Kiss-Rigó, biskup diecezji segedyńsko-csongradzkiej, a płk Jan Kurdziałek, attaché obrony, zgodnie z polskim wojskowym zwyczajem, wezwał poległych lotników do apelu. Uroczystość wzbogaciły polska i węgierska pieśń w wykonaniu Helenki Brzózki oraz Orkiestra z Szentesz.

Jest to kolejne na mapie Węgier miejsce polskiej pamięci narodowej, które podobnie jak to w Rúzsa, powstało przy ogromnym zaangażowaniu konsula honorowego RP w Segedynie Karola Biernackiego.

Trzeci pomnik upamiętniający polskich lotników ma stanąć w przyszłym roku w Bácskobod, w komitacie Bács-Kiskun, gdzie także odnaleziono pozostałości samolotu lecącego na pomoc walczącej Warszawie - szczątki polskiej załogi tej maszyny spoczęły w sobotę 20 września w uroczystej ceremonii na cmentarzu alianckim w Solymár pod Budapesztem.

(tekst i fot. b.)

POŚWIĘCENIE POMNIKA KU PAMIĘCI PRZYJĀŻNI POLSKO - WĘGIERSKIEJ I KU CZCI OFIAR KATYŃSKICH – KAKUCS, 6 PAŹDZIERNIKA 2013 R.

Już od dwóch lat działa w miejscowości Kakucs Stowarzyszenie Pożytku Publicznego Okno na Kakucs, którego jednym z głównych celów jest zachowanie pamięci o przeszłości i o dawnych tradycjach.

Smutnym zdarzeniem w historii naszej gminy było to, że w 1945 roku, po przemarszu wojska, grupa mieszkańców zrównała z ziemią pałac Grassalkovichów-Liebnerów, zbudowany w 1784 roku, a później wielokrotnie rozbudowywany, a także zniszczyła pomnik postawiony przez polskich żołnierzy-uchodźców, którzy właśnie tu, w 1939 roku znaleźli schronienie.

Pragnąc zachować pamięć o tych dwóch budowlach, postawiłyśmy w ogrodzie skalnym, w którym w 2009 roku stanęła poświęcona kolumna Liebnerów, dwie granitowe tablice pamiąci. Teraz, 6 października, odbyło się ich poświęcenie.

Honorowym gościem był ambasador RP na Węgrzech, Roman Kowalski, wraz z małżonką. Razem z nimi na uroczystość przybyła przewodnicząca Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech, dr Halina Csúcs Lászlóné z rodziną, József Virág, reprezentujący Polskie Muzeum i Archiwum na Węgrzech, osoby polskiego pochodzenia, mieszkające w okolicy oraz Chór św. Kingi pod przewodnictwem Szilvesztra Rostettera.

Uroczystość rozpoczęła się o godzinie 16 polsko - węgierską mszą świętą, celebrowaną przez naszego miejscowego proboszcza oraz księdza Adama Wolowicza. W swej mowie ksiądz Adam podkreślił trafność wyboru daty, bo przecież polskich i węgierskich bratanków łączy także żałoba po męczennikach z Aradu, straconych właśnie 6 października.

Po mszy, przy dźwiękach orkiestry dętej Kálvin Zenekar, przeszliśmy pod kolumnę Liebnerów, gdzie zgromadzonych powitał pan ambasador Roman Kowalski, a słowa pamięci skierował do publiczności pan József Virág. W części artystycznej uroczystości, obok Chóru św. Kingi, wystąpiły miejskie koła artystyczne: Bárdos Lajos Kamarakórus (chór kameralny), Kakucsi Népdalkör (koło pieśni ludowej) oraz zespół Boryvirág. Pani pedagog, Csernák Jánosné, odczytała wywiad przeprowadzony z naszą Polką z Kakucs, panią Borbálą Kissné Lénárt, z którego dowiedzieliśmy się, w jaki sposób przyjęli w 1939 roku mieszkańców Kakucs polskich żołnierzy.

Po złożeniu wieńców uroczystość zakończyło odśpiewanie hymnu polskiego i węgierskiego, które zagrała przez Orkiestra Kálvin.

Na przyjęciu wydanym w Urzędzie Gminy, gości powitał burmistrz Kakucs, pan István Szalay. Za przyczyną pana Józsefa Virág mogliśmy obejrzeć wystawę zdjęć szkoły polskiej w Balatonboglár, która będzie udostępniona również wszystkim mieszkańcom naszej miejscowości.

Po miłych rozmowach okazało się, że między gośćmi i mieszkańcami Kakucs zawiązały się dalsze przyjaźnie. Rozstaliśmy się z nadzieję, że nie zostaną one zaprzepaszczone, że będąemy o nie dbać. Oby tak było!

Tóth Istvánné nauczycielka, bibliotekarka, organizator, prezes stowarzyszenia

EMLÉKMŰ-SZENTELÉS A LENGYEL-MAGYAR BARÁTSÁG ÉS A KATYNI ÁLDOZATOK TISZTELETÉRE 2013. OKTÓBER 6-ÁN, KAKUCSON

Az immár két éve működő Ablak Kakucsra Közhasznú Egyesület céljai között szerepel a múlt emlékeinek, hagyományainak ápolása, bemutatása.

Községünk 20. századi történetében szomorú tény, hogy 1945-ben – a 2. világháború hadainak átvonulása után – a község lakosságának egy része a földdel egyenlővé tette az 1784-ben épített, majd idővel egyre bővített, szépített Grassalkovich-Liebner kastélyunkat, illetve az 1939 őszén e kastélyban szál-lásoló lengyel katonai menekültekől álló század által felállított emlékművet is.

E két építmény emlékét kívántuk megőrizni az utókor számára azzal, hogy a 2009-ben felszentelt Liebner-emlékoszlop sziklakerjében egy-egy gránittáblát állíttattunk fel az emlékükre. Ezek felszentelésére most, október 6-án került sor.

Ünnepségünk díszvendége Roman Kowalski lengyel nagykövet úr és kedves felesége volt. Delegációjukhoz csatlakozott dr. Csúcs Lászlóné, az Országos Lengyel Nemzetiségi Önkormányzatok elnöke és családja, Virág József, a Magyarországi Lengyel-ség Múzeumának és Levéltáranak munkatársa, a környékünkön élő lengyel származású honfitársaink, valamint lengyel részről fogadtuk a Szent Kinga Kórust Rostetter Szilveszter vezetésével.

Ünnepségünket 16 órakor közös lengyel-magyar szentmisével nyitottuk meg: ezen a napon Laczkó Mihály kakucsi plébános atya mellett a lengyel Wolowicz Ádám atya is szolgált az Úr asztalanál. Ünnepi beszédében Ádám atya rámutatott, milyen szerencsés választás volt az október 6-i dátum, hiszen ez a gyászos emlékű történelmi nap – az aradi vértanúk napja – is összekapcsol bennünket lengyel testvéreinkkel.

A szentmisét követően a helyi fúvósok, a Kálvin Zenekar kísérében vonultunk ki a Liebner-emlékoszlophoz, ahol köszöntött mondott Roman Kowalski nagykövet úr, Virág József úr pedig történelmi megemlékezést tartott. Ünnepi műsorunk énekes résztvevői a lengyel Szent Kinga Kóruson túl a helyi öntevékeny művészeti körök voltak: a Bárdos Lajos Kamarakórus, a Kakucsi Népdalkör és Boryvirág Együttes. Pédagógus kollégánk, Csernák Jánosné olvasta fel a mi, kakucsi lengyelünkkel, Kissné Lénárt Borbálával készített interjút, amiben hallhattuk, civiljeink hogyan éltek meg az 1939-es lengyel menekültek kakucsi tartózkodását.

Az ünnepséget, a koszorúzást követően, a Kálvin Zenekar által kísért lengyel és magyar himnusz zárta, melyet a jelenlévők ünnepélyesen, együtt énekeltek.

A kakucsi Polgármesteri Hivatal állófogadásán Szalay István polgármester úr mint házigazda köszöntötte az egybegyűlteket. A vendéglátás során nagytermünkben megtekinthetük a balatonboglári lengyel iskola alapításáról szóló fotóiállítást, melyet Virág József úrnak köszönhetünk, s melyet a nagyközönség is láthat még októberben.

A fogadás jó beszélgetésekkel telt. Örömmel tapasztaltuk, hogy vendégeink és a kakucsiak között további barátságok szövődtek, s azzal intettünk búcsút egymásnak, hogy reményeink szerint nem szakad meg ez a kapcsolat; ezt az ismeretséget tovább kell gondoznunk, ápolunk. Azt kívánom, hogy így legyen!

Tóth Istvánné könyvtáros-tanár, szervező, egyesületi elnök

KRONIKA

Budapeszt: obradował OSP

12 października w Budapeszcie na sesji plenarnej zebrał się Ogólnokrajowy Samorząd Polski, który m.in. zatwierdził sprawozdanie z wykonania budżetu OSP za I półrocze br., przyjął poprawki do budżetu na rok 2013, a także plan budżetowy na rok 2014. Radni samorządu postanowili, że z przyczyn formalnych - żaden z dwóch kandydatów nie spełniał warunków konkursu – ponownie rozpisany zostanie konkurs na stanowisko dyrektora Muzeum i Archiwum WP. Obecny dyrektor pełni funkcję do końca br. Ponadto postanowiono, że w dalszym ciągu delegatem OSP do ONT (Országos Nemze-

BUDAPEST: ZAKOŃCZENIE SPOTKANIA POLSKIEJ RADY DUSZPASTERSKIEJ EUROPY ZACHODNIEJ

6 października w budapeszteńskim Kościele Polskim odbyła się uroczysta msza święta na zakończenie spotkania Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej pod przewodnictwem księdza biskupa Wiesława Lechowicza – delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Polonijnego, która od 4 października po raz pierwszy obradowała na Węgrzech. W mszy świętej uczestniczył m.in. Ambasador RP na Węgrzech Roman Kowalski wraz z Małżonką oraz przedstawicząca Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech dr Halina Csúcs Lászlóné, przedstawiciele parafialnych skupisk polonijnych z Europy Zachodniej, pielgrzymi z Polski oraz miejscowi wierni. Mszę swym śpiewem wzbracali dwa polonijne zespoły parafialne Chór św. Kingi oraz zespół "Kleksiki".

Rada składa się z około 80 osób, księżę rektorów koordynatorów duszpasterstwa prowadzonego wśród polskich emigrantów w całej Europie Zachodniej oraz sióstr zakonnych i świeckich. Ksiądz biskup Wiesław Lechowicz w wywiadzie udzielonym publicznej telewizji i radiu węgierskiemu (MTVA) powiedział, że podczas obrad w Budapeszcie zajmowały się kwestiami związanymi z masmediami i duszpasterstwem. Między innymi mówiono o zaangażowaniu osób wierzących w działalność mediów, a także o sposobach docierania z orędziem Ewangelii do wiernych poprzez media.

Rok 2013 - podkreślił bp Lechowicz jest Rokiem Wiary, z tej okazji za pośrednictwem telewizji i radia zwrócił się do wszystkich Polaków i Węgrów mających polskie korzenie, aby troszczyli się o przekaz wiary, rozwijali sobie wrażliwość na słowo boże, sakrament świętý, okazywali sobie wzajemnie miłość i pomoc, bo miłość jest bliźniaczą siostrą wiary. Gospodarzem spotkania (Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech oraz Stowarzyszeniu Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha) podziękował za gościnę. Szczególnie podkreślił, że jest przekonany, iż przyjaźń polsko-węgierska nieustannie trwa i również w przyszłości będzie nas nadal łączyć.

(b.)

tiségí Tanács)będzie dr Ewa Rónayné Ślaba, a do EMET Korinna Wesołowski. Samorząd zaproponował, aby do Kuratorium Instytutu Kultury Węgierskiej wytypować Györgya Priszlera. Radni na wniosek Komisji Kultury przyjęli propozycje na laureatów dorocznych nagród - narodowościowej MZ, listę czterech kandydatur otwiera Muzeum i Archiwum WP, a do nagrody PRO CULTURA nominowano Klub Polonia z Székesfehérváru. Wśród tematów, którym poświęcono szczególną uwagę, znalazło się forum polonijne, które 25 października br. odbędzie się w Békéscsaba. Kolejne posiedzenie plenarne OSP zaplanowano na dzień 23 listopada, kiedy to odbędzie się również otwarte zebranie sprawozdawcze z pracy OSP w roku 2013.

(b. fot. ZN)

TÁJÉKOZTATÁS 2. a 2014. évi nemzetiségi választásokról

Többen érdeklődtek, hogy azok a lengyelek, akik itt élnek közöttünk, de nem vették fel a magyar állampolgárságot, részt vehetnek-e a választásokon. Erre vonatkozóan idézzük a Nemzeti Választási Irodától nyert információt:

„A választójog gyakorlásának kereteit és feltételeit Magyarország Alaptörvénye XXIII. cikke határozza meg.

Az (1) bekezdés szerint az országgyűlési választásokon minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy választó és választható legyen. A (2) bekezdés szerint az Európai Uniós tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

Ennek értelmében a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán az uniós tagállamok állampolgárai szavazhatnak és jelöltként is indulhatnak. Nemzetiségi jelöltként azonban csak magyar állampolgárok. A nemzetiségi önkormányzati választásokon ugyanazok rendelkeznek választójoggal, akik a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán, feltéve, hogy nemzetiségi hovatartozásukat regisztrálták. Így az uniós állampolgárok a nemzetiségi önkormányzati választásokon is szavazhatnak és indulhatnak.

Az (1) és (2) bekezdés együttes értelmezése alapján az országgyűlési választásokon a nem magyar állampolgárok sem jelöltként, sem szavazóként nem vehetnek részt.”

Következésképpen kérém, hogy

**MINDEN LENGYEL NEMZETISÉGŰ ÁLLAMPOLGÁR
REGISZTRÁLJA MAGÁT,**

HA MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁGGAL IS RENDELKEZIK,

MINDKÉT VÁLASZTÁSRA!

Podsumowanie działalności SNP XIII dzielnicy Budapesztu

Samorząd Narodowości Polskiej XIII dzielnicy Budapesztu, poza imprezami przez siebie organizowanymi, chętnie włącza się swą obecnością, a niejednokrotnie też finansowo do różnorodnych uroczystości, organizowanych przez polskie organizacje kulturalne lub samorządy polskie, działające głównie w Budapeszcie.

Wrzesień wszystkim Polakom, w tym również zamieszkałym na Węgrzech, kojarzy się przede wszystkim z rocznicą wybuchu II wojny światowej i solidarności ówczesnych władz węgierskich oraz całego narodu węgierskiego z narodem polskim. Pamiętamy o tym, iż Węgrzy nie dopuścili do przemarszu wojsk niemieckich przez terytorium Węgier, aby od południa zaatakowały Polskę. 17 września 1939 r. Węgry otworzyły swą granicę dla przeszło 140 tysięcy polskich uchodźców cywilnych i wojskowych.

Dlatego też od dawna z inicjatywy PSK im. Józefa Bema na Węgrzech (niegdyś jedynie polskiej organizacji) co roku 1 września w rocznicę wybuchu II wojny światowej Polacy składają wieńce na grobie dr. Józefa Antalla seniora, który w czasie wojny opiekował się polskimi uchodźcami cywilnymi z ramienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz na grobie płk. Zoltána Báló, sprawującego opiekę nad wojskowymi. W tym roku uroczystość ta odbyła się w sobotę 31 sierpnia i naturalnie wzięliśmy w niej udział, podobnie jak w poprzednich latach. 17 września natomiast z okazji 10. rocznicy poświęcenia tablicy dr. Józefa Antalla, umieszczonej na kamienicy, w której mieszkał do śmierci, złożyliśmy pod nią wieniec. 20 września na cmentarzu żołnierzy alianckich w Solymár odbyła się duża uroczystość pochowania prochów polskich lotników zestrzelonych nad Węgrami, a leżących na pomoc walczącej Warszawie w czasie powstania. Dofinansowaliśmy koszt autokaru, który dowiózł wszystkich chętnych z Budapesztu do Solymár i z powrotem. W tej wzruszającej uroczystości wzięło udział wielu Polaków, m.in. z XIII dzielnicy, w tym naturalnie większość radnych Polskiego Samorządu.

Ponieważ ściśle współpracujemy ze Stowarzyszeniem Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha, uczestniczyliśmy w dniach od 8 do 15 września w tegorocznych obchodach Dni Polskiej Kultury Chrześcijańskiej na Węgrzech, połączonych z 20-leciem Stowarzyszenia. 26 września zorganizowaliśmy w Domu Narodowościowym przy Övezet u. 5 pierwsze powakacyjne spotkanie klubowe, połączone z piękną wystawą fotograficzną rzeźb polskich, znajdujących się na słynnym polskim Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie, należącym od zakończenia II wojny do Ukrainy. Wystawę udostępniło nam Szowarzyszenie Katolików Polskich p.w. św. Wojciecha. Otwarcia wystawy prof. Kazmierza Wiecha dokonał proboszcz Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech, ks. Karol Kozłowski. Można też było posłuchać pięknych polskich melodii, m.in. ze Lwowa. Jak bardzo tego typu spotkania, kiedy to można porozmawiać po polsku, są potrzebne świadczy fakt, iż trwało ono od godz. 18 do 22 i wzięło w nim udział 26 osób, nie tylko polonusów, ale również zaprzyjaźnionych z nami Węgrów. Ponieważ wystawa odbywa się w Domu Narodowości, gdzie są siedziby 8 narodowości, zamieszkałych w Budapeszcie, i wśród nich wzbudziła ogromne zainteresowanie.

(Akor)

KIOSZTOTTÁK A NIKE IRODALMI DÍJAT

Joanna Bator nyerte el idén a Nike Irodalmi Díjat Ciemno, pravie noc (Sötét, majdnem éjjel) című könyvéért. „A Nikéről máról mindenkor a díj fog eszembe jutni, és nem a sportcipő” – viccelt az író. A Nike az egyik legrangosabb lengyel irodalmi elismerés. minden évben október első vasárnapján kapja meg az az író vagy költő, aki az év legjobb könyvének ítélt mű szerzője. Idén október 6-án került erre sor, 17. alkalommal. A győztest három forduló során választják ki. Az első májusban van, amikor 20 jelölt nevét teszik közzé, a második alkalmával pedig, szeptember elején az esélyesek száma 7-re csökken. A díjazottól szóló döntést az átadás napján hozza meg a zsűri, melynek elnöke idén Tadeusz Nyczek kritikus volt. A dicsőségen kívül 100 ezer zlotyi és egy Nike szobrocska illeti a legjobb szerzőt.

Joanna Bator (1968) író, utazó, kulturális antropológus és a gender studies szakértője. Különböző ösztöndíjakkal egy-egy évet töltött egyetemi kutatóként Londonban, New York-ban és Tokióban. Jelenleg Varsóban él, és Japán kultúrájáról tart előadásokat egy főiskolán. Első könyve, a 2002-ben megjelent Kobieta (Nő) feministá manifestumként is olvasható. A tokiói tartózkodása alatt született Japoński wachlarz (Japán legyező) (2004) az ország kultúrájáról szóló könnyed, de tudományosan megalapozott írás, egyszersmind a szerző utazásairól és kalandjairól mesélő, személyes hangú beszámoló. Magyarul is megjelent Homokhegy (2009) című regénye egy család szem-

szögéből mesél el nagyjából harminc évet a bányász lakótelep történetéből, ahol a család él (és ami egyébként Wałbrzychban, az írónő szülővárosában található) – ezért a könyvéért Nike Irodalmi Díjra jelölték. (Két éve, a könyv magyarországi bemutatóján, Budapesten találkozhattunk az íróval.) Ennek a folytatása, a Chmurdalia (2011) – a cím nagyjából „felhőország” jelent – már nem emlékeztet családregényre. A főhőső állandó mozgásban él, utazgat, semmihez nem kötődik, hogy ezzel elkerülje azt a kispolgári életformát, amiben ősei rekedtek. A Chmurdalia magyar kiadása előkészületben van. A Ciemno, pravie noc (2012) – amint azt a szerző egy interjúban a Gazeta Wyborczának elmondta – növekvő erőtlenség érzetéből született: „Hiszen a szavak nemcsak jelentést hordoznak, de teremtenek is. Képesek testet ölteni, lángra lobbantani, embereket tönkretenni, eltaposni, elpusztítani.” A regény főhősője egy riporternő, aki visszatér a szülővárosába, Wałbrzychba, hogy három rejtelyes körülmények között eltűnt gyerek után nyomozzon. A regényben „ömlik a vér, az izzadtság, a könnycék” – mondta az író a díjátadó utáni beszédében.

A rangos elismerésben részesült könyv is talán hamarosan megjelenik magyarul, és valószínűleg Joanna Bator lesz a következő Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál lengyel vendége – árulta el a Lengyel Intézet igazgatónője a Szláv Textusnak adott interjúban.

Karaba Márta Alexandra

KRONIKA

„Tiszának, Nyemennék egy a hangja...”

Lengyel-magyar költői est az Országos Idegennyelvű Könyvtárban (OIK)

Október 2-án az OIK irodalmi estjének a vendége volt két költő: Lengyelországból Jerzy Paruszewski, Szerbiából (a Vajdaságból) pedig Tari István. A házi-gazda szerepében Csisztay Gizella író, műfordító és Mandics György író voltak jelen, valamint közreműködött Trojan Tünde előadóművész. Sutáné Zielińska Elżbieta lengyel referens szervezte, és a könyvtár nevében Zupán Veronika kulturális menedzser nyitotta meg az estet.

Bensőséges, jókedvű beszélgetéssel kezdődött az este – rögtön nyilvánvalóvá vált, hogy a szereplők jól ismerik egymást és műveiket. Az előadás vezérfonalát Jerzy Paruszewski Hűséges folyók – Wierne rzeki (fordította: Csisztay Gizella és Mandics György) és Tari István Łopata żaru – Egy lapát parázs (fordította: Trojan Tünde Anna) című, kétnyelvű verseskötetei jelentették. Paruszewski könyvét Tari István adta ki Óbecsn 2012-ben, Tari műveit pedig Jerzy Paruszewski jelentette meg. Žyrardówban, ugyancsak abban az évben. Az ezekből válogatott verseket hallgatta meg a közönség Trojan Tünde, a szerzők, Mandics György és Paruszewski ugyancsak költő felesége, Wiola Paruszewska előadásában.

Még mielőtt kiderülne, hogy mi vezette a két költőt arra, hogy kiadják egymás verseit, először is – bemutatásukként – íme, mit írtak egymásról az említett könyvekben: „Jerzy Paruszewski 1958. július 4-én született Varsónban. Számos lírai és szatirikus mű szerzője. Élete összefonódott Žyrardów kulturális életével. Nagy utazónak számít, első nagyobb útja Magyarországra vezette 1974-ben. Végzettséget tekintve archeológus, a Varsói Egyetemen szerzett oklevelet 1974-ben. A Žyrardowi Múzeum alkalmazottja, 1990-1994-ig önkormányzati képviselő, majd a helyi TV és művelődési ház munkatársa. A nyugat-mazuriai költők egyesületének elnöke, számos nemzetközi írószervezet tagja. 2009-ben lengyel állami kitüntetésben részesült.”

„Tari István költő, író, grafikus, fotográfus. 1953. május 15-én született Zentán. Szülővárosában és Újvidéken tanult. 1976-tól 1994-ig a jugoszláviai magyar fiatalok hetilapjának, a Képes Ifjúságnak újságírója. 1994-től 1998-ig az óbecsei Petőfi Sándor Magyar Kultúrkör elnöke. 2000-től 2005-ig Óbecse alpolgármestere. Utolsó könyvei: „Csurrán a csillag” (Timp Kiadó, Budapest, 2008) és „Betakarják az egét” (Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2009), amelyekből csináltunk a lengyel valógaatásat.”

Kiegészítésül Tari István életrajzához: Balassi Bálint-emlékkarddal kitüntetett költő, a Magyar Írószövetség választmányi tagja, a délvidéki magyarság szellemi életének egyik legsokoldalúbb egyénisége.

Visszatérve az irodalmi esten történtekre: kiderült, hogy a két költő a nagy múltra visszatekintő, 9 éven át Tari István vezette Magyarkanizsai Írótáborban találkozott. Ott, 2011-ben pattant ki az ötlet Aleksander Nawrocki író, költő fejéből (aki jelen volt az OIK ezen estjén is, és egy verse is elhangzott), hogy kiadhatnák egymás verseit. A szót tett követte, azóta már több, az említettekhez hasonló kiadvány jelent meg, például lengyel-ažeri nyelvű is.

Költőink arról is beszéltek, hogy mindenketten ellátogattak egymás könyvének bemutatójára. Tari István akkor járt életében először Lengyelországban. Elmondta, hogy a magyaroknak van mit tanulniuk a lengyelekrol, főként azt a mélységes hitet, ami jobbá teszi az életüket. Jerzy Paruszewski pedig köszönhetet mondott azoknak, akik segítettek a kötete kiadásában. Bemutatták szűkebb hazájuk, Žyrardów, illetve Óbecse kulturális életét, a házigazdák kérdésére közös pontjukról, a vidéki költői létről is beszámoltak; Tari István az otthonosság érzését emelte ki, és azt, hogy remekművek már tanyán is születtek. Jerzy Paruszewski szintén jól érzi magát a városában, ahol a 100. éve működő művelődési házban költők és írók mutathatták be és tanulhatják a mesterségüket, amihez véleménye szerint minden támogatást megkapnak.

A jó hangulat, amit még a Žyrardóról vetített képek is fokoztak, az előadás végéig kitartott. Igazán érdekes és élvezetes volt a beszélgetésükből és a verseikből egyszerre megismerni egy lengyel és egy magyar költő gondolatait, érzéseit.

Sárközi Edit

„PRZEZ ŻOLADEK DO SERCA”,

CZYLI SPRAWDZONY SPOSÓB NA UTRWALANIE MIĘDZYNARODOWYCH PRZYJAZNI

20 września w restauracji „Óvaros” w Veszprém amatorzy międzynarodowej kuchni mieli okazję skosztować wielu wspaniałych, tradycyjnych potraw trzech narodowości: ormiańskiej, ukraińskiej, no i oczywiście naszej polskiej.

Doskonałą okazją do zorganizowania tego kolejnego już międzynarodowego spotkania było święto narodowe Ormian – Dzień Niepodległości - przypadający na 21 września.

Po krótkiej części oficjalnej, w której przedstawiono ważniejsze momenty rozwoju państwo i kultury ormiańskiej na przestrzeni wieków i po odśpiewaniu przez naszą Polonię tradycyjnego „Sto lat”, nastąpiło kosztowanie smakowicie pachnących potraw.

Nasza polonijna oferta zawierała bardzo bogaty repertuar. Zdolne gospodynie z Veszprém i z zaprzyjaźnionego z nami samorządu z Csór przygotowały: żurek z kiełbasą i jajkiem, czerwony barszczyk, bigos, sernik, szarlotkę, karpatkę i ciasto ze śliwkami. Węgierskie fanki naszej kuchni dodaly do tego swoją ofertę, wzbogacając nasz stół słonymi paluszkami, makowcem i kulkami kokosowymi. Nie zabrakło też polskiego piwa i tradycyjnej wódki.

Cieszyliśmy się, że nasze potrawy błyskawicznie znikły ze stołu, wzbudzając uznanie wszystkich gości. Po nasyceniu żołądków i wielu przyjacielskich rozmowach nastąpił czas na coś dla ducha. Każda z narodowości śpiewała piosenki w swoim języku, prezentując zarazem częstkę swojej kultury. Szlagierem stały się „Oczy czarne”, wykonane przez wszystkich z nas z wielką pasją i dynamizmem. To mite popołudnie niezbicie dowiodło, że mimo wielu różnic kulturowych mamy z innymi narodami niezwykle dużo wspólnego: lubimy nie tylko jeść, ale i gotować, i sprawiać tym przyjemność innym, jesteśmy otwarci na nowości, kochamy świętować i po prostu dobrze się czuć w gronie przyjaciół. Nasycione żołądki otworzyły serca wszystkich obecnych w Veszprémie restauracji, utwalaając zarazem przyjaźń między obecnymi tu narodami.

Renata Papp

Z ŻYCIA POLSKIEJ SZKOŁY NA WĘGRZACH

SÁRVÁR – Obchody Dnia Polonii

Coroczny Dzień Poloni (Lengyelség Napja) i zarazem obchody 74. rocznicy otwarcia w Sárvár jednego z największych na Węgrzech obozów dla polskich uchodźców w tym roku zorganizowany został 20 września.

Przy tablicy pamiątkowej umieszczonej na ścianie ówczesnego obozu, o godzinie 14.00 zebrali się członkowie Samorządu Narodowościowego i Polonii w Sárvár, by wraz z organizatorem uroczystości i przewodniczącym samorządu, Ferencem Zarownym wspomnieć minione wydarzenia i oddać hołd pamięci przybyłych tu Polaków i Węgrów, którzy przyjęli ich jak prawdziwi przyjaciele. „22 września 1939 roku przybył do Sárvár pierwszy pociąg wiozący polskich uchodźców” – rozpoczął swoją wspomnieniową mowę Ferenc Zarowny, przybliżając zgromadzonej publiczności okoliczności stworzenia obozu i warunki, w jakich działał. Burmistrz miasta - István Kondor – zwrócił uwagę na znaczenie gestu Węgrów dla utrwalenia ponad tysiącletniej przyjaźni między obu narodami.

Kolejnym etapem tej niezwykłej uroczystości było złożenie wieńców na grobach poległych tu polskich uchodźców, pochowanych na miejscowym cmentarzu. Po programach w plenerze uroczystość kontynuowano w Domu Polskim w Sárvár.

O godzinie 15.00 rozpoczęła się część oficjalno-artystyczna, na której składała się recytacja patriotycznych wierszy, odczytanie listu przewodniczącej OLÓ - pani Haliny Csúcs, zaadresowanego do zebranej na uroczystości publiczności, a także przemówienie przewodniczącego Urzędu Wojewódzkiego komitatu Vas – Bertalana Harangozó, eksponujące naistotniejsze momenty przyjaźni polsko-węgierskiej.

Kolejnym punktem programu było otwarcie wystawy malarza i grafika Pétera Serediuka, twórcy o polskich korzeniach, zainspirowanego w swojej twórczości wierszami Jánosa Pilinszkiego, którego znał osobiście, oraz motywami z regionu Siedmiogrodu, skąd wywodzili się jego przodkowie.

Na uroczystości nie zabrakło też akcentów osobistych. Irén Popellané - jedna z aktywnych członkiń sárvárskiego samorządu, przekazała na ręce przewodniczącego zarządu flagę

Msza w Újpeiszcie

29 września w siedzibie SNP w Újpeiszcie odprawiona została msza św. w intencji żołnierzy, poległych w czasie II wojny światowej. Odprawiona została przez proboszcza parafii polskiej, ks. K. Kozłowskiego Schr. Gościem honorowym był uczestnik kampanii wrześniowej pan Ernest Niżański. Obecni też byli legionisi polonijni w mundurach żołnierzy polskich z II wojny światowej. Na ołtarzu stał krzyż, który został mi podarowany przez dyrektora Domu

polską, którą jej krewni ofiarowali samorządomi w Sárvár za niezwykłą gościnność, jakiej doświadczyli w tym mieście podczas minionych wakacji. Márti Horváthné przygotowała natomiast bogaty poczęstunek, złożony z tradycyjnych polskich ciast, takich jak szarlotka, piernik czy piszinger. Te wyśmienite specjały zdobyły sobie uznanie zaproszonych gości, a spożywanie ich sprzyjało miłej rozmowie i wymianie doświadczeń.

Uroczystość zakończyła wspólna modlitwa w intencji zmarłych uchodźców w miejscowym kościele katolickim oraz zapalenie zniczy przy tablicy pamiątkowej na ścianie kościoła.

Warto wspomnieć, że obchody Dnia Polonii w Sárvár poprzedziła projekcja filmu „Magyar szív” (Węgierskie serce) w reżyserii byłego ambasadora Polski na Węgrzech, Grzegorza Lubczyka, przedstawiająca zaangażowanie Węgrów w losy polskich uchodźców, przybyłych na początek wojny do ich kraju.

Renata Papp

A sárvári Lengyelség Napja idén szeptember 20-án – a hajdani lengyel menekülttábor megnyitásának 74. évfordulóján – zajlott. Előzetesen levetítették a témahez kapcsolódó „Magyar Szív” című lengyel filmet. Az ünepség a menekülttábor falán elhelyezett emléktáblánál kezdődött, ahol a jelenlévők felidézték a történeteket. Tisztelüket fejezték ki az ideérkezett menekültek, illetve a magyarok iránt, akik igaz barátokként fogadták őket. „1939 szeptember 22-én érkezett meg Sárvárra az első lengyel menekültek szálító vonat” – kezdte emlékezését Zarowny Ferenc, a helyi LNÖ vezetője. Ismertette a tábor létrehozásának körülmenyeit, illetve a feltételeket, amelyek között az működött. Kondor István, a város polgármestere hangsúlyozta, hogy

a magyar gesztus tovább erősítette a két nemzet közötti ezeréves barátságot. A következő helyszín a helyi temető volt, ahol megkoszorúzták a városban elhunyt lengyel menekültek sírjait. A sárvári Lengyel Házban folytatódott az ünepség hazajás veszek szavalásával, az OLÓ elnökasszony jelenlévőkhöz intézett levelének felolvásásával, illetve Harangozó Bertalan Vas megyei kormánymegbízott beszédével, aki ecsetelte a lengyel-magyar barátság legfontosabb elemeit. Ezt követően megnyílt Péter Serediuk lengyel származású grafikus, festőművész Pilinszky János versei illetve erdélyi tájak ihlette képeinek kiállítása. Az ünepség baráti beszélgetésekbe torkollott, miközben a jelenlévők jellegzetes lengyel süteményeket kóstolhattak. A nap közös imádsággal illetve mécsesgyűjtéssel zárult a helyi katolikus templomnál.

Kultury z Przemyśla podczas pielgrzymki chóru św. Kingi do Jarosławia i Lwowa. Krzyż ten był poświęcony przez arcybiskupa Katedry Lwowskiej J. Mokrzyckiego. Po mszy św. obecni przeszli pod Dąb, zw. Ernest, by pomodlić się za tych, którzy polegli w czasie II wojny światowej. Pan Ernest Niżański w krótkich słowach podziękował wszystkim za pamięć i uszanowanie Jego i oczywiście wszystkich żołnierzy, poległych w czasie II wojny światowej.

Asia Priszler

CO BYŁO? CO BĘDZIE?

CO BYŁO?

- W dniu 1 września w budapeszteńskim Kościele Polskim sprawowana była msza święta na rozpoczęcie roku szkolnego.
- W dniu 1 września egerska Polonia złożyła kwiaty i wieniec na grobach polskich uchodźców wojennych zmarłych w Egerze podczas II wojny światowej.
- W dniach od 8 do 15 września w Budapeszcie odbywały się XIX Dni Polskiej Kultury Chrześcijańskiej organizowane przez Stowarzyszenie Katolików Polskich na Węgrzech p.w. św. Wojciecha i Polską Parafię Personalną na Węgrzech.
- W dniu 12 września w Muzeum WP w Budapeszcie odbyło się uroczyste otwarcie konferencji zorganizowanej z okazji 15-lecia tego Muzeum. W tym samym czasie (13-15 września) na Węgrzech zebrała się Konferencja Stała Muzeów i Archiwów Polskich Europy Zachodniej.
- W dniu 14 września Polsko-Węgierskie Stowarzyszenie Kulturalne w Érd i tamtejszy Samorząd Polski, w Bibliotece Miejskiej im. Z.Csuki zorganizowało projekcję filmu dokumentalnego „Węgierskie serce” i prezentację albumu pt. „Pamięć II. Polscy Uchodźcy na Węgrzech w l. 1939-1946”. Gościem spotkania był b. ambasador RP w Budapeszcie, reżyser filmu i współautor albumu, Grzegorz Łubczyk.
- W dniu 17 września przy tablicy pamięci Józefa Antalla (seniora), znajdującej się przy placu Franciszkanów w Budapeszcie, odbyła się okolicznościowa uroczystość.
- W dniu 20 września w Sárvár odbyło się spotkanie z okazji 74. rocznicy polskiego uchodźstwa na Węgry.
- W dniach od 20 do 23 września z inicjatywy Samorządu Narodowościoowego w Újpestce Chór św. Kingi wziął udział w Festiwalu Pieśni Kościelnych w Lubaczowie.
- W dniu 20 września na cmentarzu alianckim w Solymár odbył się symboliczny pochówek szczątków polskich pilotów zestrzelonych w 1944 roku nad Węgrami.

CO BĘDZIE?

- W dniu 21 września w Szentes odbyło się odsłonięcie pomnika polskich pilotów zestrzelonych nad tym miastem.
- W dniu 30 września POKO - Oddział przy ul. Óhegy 11 w Budapeszcie zorganizował spotkanie z polskimi poetami, tłumaczami literatury pięknej: Aleksandrem Nawrockim, Adamem Siemieńczykiem, Jerzym Paruszewskim. Gościem honorowym spotkania był Zoltán Böszörményi – poeta i wydawca.
- Samorząd Polski i SNP XIII dzielnicy organizują wyjazd wypoczynkowo-zdrobowy do Muszyny.
- W dniu 10 listopada o godz. 10.30 w budapeszteńskim Kościele Polskim sprawowana będzie msza święta w intencji Ojczyzny. Na zaproszenie Stowarzyszenia św. Wojciecha podczas tej mszy z koncertem pieśni patriotyczno-religijnych wystąpi chór żeński "Bogorya" z Grodziska. Po koncercie spotkanie w Domu Polskim.
- W dniu 11 listopada, z okazji święta Niepodległości Polski Samorząd w Veszprém organizuje uroczysty koncert. Gościem honorowym będzie wiceszefarz stanu Ministerstwa Zasobów Ludzkich pan dr Csaba Latorczi, odpowiedzialny za politykę mniejszości narodowych na Węgrzech, obecność swoją zapowiedział też prezydent miasta Veszprém, pan Gyula Porga. W programie koncertu jest występ śpiewaczki Nikolett Kohán, która przy akompaniamencie Sylwestra Rostettera wykona pieśni Moniuszki i Chopina oraz koncert orkiestry smyczkowej im. Mendelssohna, w programie utwory Wieniawskiego i Lutosławskiego.
- W dniu 11 listopada o godz. 11.00, w dniu święta Niepodległości Polski przy tablicy Marszałka J. Piłsudskiego w Budapeszcie (pl. Vilmosa Apara) Polskie Stowarzyszenie Kulturalne im. J. Bema organizuje uroczystość składania wieńców.
- W dniu 13 listopada w Kościele Polskim w Budapeszcie o godz. 17.00 odbędzie się msza święta, a po niej nabożeństwo fatimskie.
- W dniu 13 listopada w Érdzie organizuje spotkanie z dr Imre Molnárem, byłym radcą Ambasady Republiki Węgier w Warszawie nt. „Polska oczyma dyplomatycznych”.
- W dniu 14 listopada o godz. 18.00 w Centrum Kultury Aranytíz (Bp. V dzielnica ul. Arany János 10) w tamtejszej galerii Atrium otwarta zostanie wystawa prac artystów polonijnych z okazji 15-lecia działalności Samorządu Narodowości Polskiej V dzielnicy.
- W dniu 15 listopada w Egerze w kaplicy Wyższej Szkoły im. K. Eszterházyego odbędzie się koncert fortepianowy w wykonaniu Marcina Dominika Glucha.
- W dniu 15 listopada w Egerze w Hotelu „Park” odbędzie się wieczór polskiej gastronomii.
- W dniu 16 listopada w Budapeszcie w Sali Teatralnej przy ul. Akadémia 1 odbędzie się koncert Jana Pietrzaka pt. „Potęga śmiechu”. Organizatorami koncertu są Stołeczny Samorząd Polski oraz SNP XIII i XVIII dzielnicy.
- W dniu 16 listopada (sobota) o godz. 17.00 SNP w Dunaujváros z okazji święta Niepodległości Polski organizuje koncert pianisty Marcina Dominika Glucha. Miejsce: Kościół Ewangelicki w Dunaujváros.
- W dniu 20 listopada o godz. 17.00 w galerii przy ul. Üllői 400, SNP XVIII dzielnicy Budapesztu zaprasza na otwarcie wystawy pt. „Teleki Pál és lengyelek”.
- W dniu 23 listopada w Budapeszcie zbierze się Ogólnokrajowy Samorząd Polski. Po posiedzeniu OSP odbędzie się doroczne otwarte zebranie sprawozdawcze z pracy tego samorządu.
- W dniu 24 listopada o godz. 10.30 w Kościele Polskim w Budapeszcie obchodzona będzie uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. W dniu tym przypada koniec roku liturgicznego.
- W dniu 24 listopada uczniowie Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej wyjadą do Krakowa na warsztaty językowe.
- W dniu 30 listopada o godz. 18.00 w Domu Harcerza w IV dzielnicy Budapesztu (István u. 17) w ramach Międzynarodowego Festiwalu Chórów wystąpi m.in. Przemyski Chór Kameralny Towarzystwa Muzycznego p/d A. Guriana i duet harfistek D.N. Niżałowskich.
- A Lengyel Templomban szepember 1-jén tanévnitó szentmésé került sor.
- Az egri polónia szeptember 1-jén megkoszorúzta, és az emlékezés virágaiával díszítette a

MI VOLT?

CO BYŁO? CO BĘDZIE?

II. világháború idején Eger városában elhunyt lengyel katonai menekültek sírjait.

• A Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesülete és a Magyarországi Lengyel Perszonális Plébánia szervezésében szeptember 8-a és 15-e között zajlottak a XIX. Lengyel Keresztény Kultúra Napjai Budapesten.

• A Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltárában szeptember 12-én nyílt napra került sor a Külhoni Lengyel Múzeumok, Levéltárak és Könyvtárak Állandó Konferenciája XXXV. Ülésszaka keretében. Az eseményhez kapcsolódóan zajlott a konferencia hivatalos megnyitója, és megnyílt a Magyarországon élő lengyel és roma képzőművészek közös kiállítása. Az ülésszakra a nyílt napokkal együtt szeptember 11-e és 13-a között került sor. A rendezvények a múzeum fennállásának 15. évfordulója alkalmából rendezett programsorozat részét képezték.

• Az érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület és a helyi Lengyel Önkormányzat szervezésében szeptember 14-én levétítették a „Magyar szívek” című dokumentumfilmet, illetve bemutatták az „Emlékezet II. Lengyel menekültek Magyarországon 1939 és 1946 között” című albumot az érdi Csuka Z. Könyvtárban. A találkozó meghívott vendégei voltak: a LK budapesti nagykövete, a vetített film rendezője, illetve az album tárrsszerzője (Grzegorz Lubczyk).

• Budapesten, a Ferenciek terén, szeptember 17-én koszorúzási ünnepséget tartottak id. Antall József emléktáblájánál.

• Sárváron szeptember 20-án – a magyarországi lengyel menekültek befogadásának 74. évfordulója kapcsán – ünnepi találkozó került sor.

• A Szent Kinga Kórus szeptember 20-a és 23-a között részt vett a lubaczowi Egyházi Énekek Fesztiválján az újpesti LNÖ kezdeményezésére.

• A solymári katonai temetőben, szeptember 20-án jelképesen örök nyugalomra helyezték az 1944-ben Magyarország fölött lelőtt lengyel pilóták földi maradványait.

• Szeptember 21-én, Szentesen

ünnepélyesen felavatták a város felett lelőtt lengyel pilóták emlékművét.

• Az LKK Óhegy utcai részlege szeptember 30-án irodalmi találkozót szervezett Aleksander Nawrockival, a Poezja Dzisiaj folyóirat főszerkesztőjével és Adam Siemienyczyki, illetve Jerzy Paruszewski költő-műfordítókkal. A találkozó díszvendége Bösörmenyi Zoltán költő és könyvkiadó volt.

MI LESZ?

• November 1-jén 15 órai kezdettel lengyel mise lesz a Rákoskeresztúri Köztemető lengyel parcellájában.

• November 1-jén az egri polónia az emlékezés virágával és mécseivel díszíti, illetve megkoszorúzza a II. világháború idején Egerben elhunyt lengyel katonai menekültek sírjait.

• November 3-án, 12 órakor, a LKK Óhegy utcai részlegében kiáltítás nyílik Wałław Piszczeck CM atya képeiből, melyekkel Henryk Sienkiewicz összes műveinek a Krakkói Misszionárius Atyák Teológiai Intézete által kiadott bibliofil kiadását illusztrálta. A kiáltítás címe: „Henryk Sienkiewicz, a lengyel történelem tanítója”. A kiáltítást melegen ajánljuk a magyarországi lengyel gyermekek és fiatalok figyelmébe.

• Az Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola tájékoztatása értelmében november 7-ig lehet feliratkozni a december 5-7-e között zajló ECL vizsgára. Jelentkezni a www.ecl.hu oldalon lehet.

• November 7-e és 9-e között a Lengyel Turisztikai Képviselet Lengyel Napokat tart Budapest legrégebbi piaci épületében, a Fővám téren, a Nagycsarnokban.

• November 9-én a LK Nagykövetsége és a Lengyel Intézet ebben az évben némileg eltérő módon ünnepli a Lengyel Függetlenség Napiját: minden érintettet szeretettel várnak a lengyel zenei csillag, Anna Maria Jopek koncertjére a Budapest Music Centerbe.

• November 7-e és 10-e között muszynai kirándulást szervez a Fővárosi Lengyel Önkormányzat

és a XIII. kerületi LNÖ.

• November 10-én a Lengyel Templomban 10.30-kor kezdődik a hazáért felajánlott szentmise, melynek folyamán vallásos-hazaifas énekekkel összejállított koncertet ad (a Szent Adalbert Egyesület meghívására érkező) grodziski Bogorya női kórus. A koncert után találkozóra kerül sor a Lengyel Házban.

• November 11-én a Lengyel Függetlenség Napja alkalmából a Veszprémi Lengyel Önkormányzat ünnepi koncertet szervez, amelynek dr. Latorcai Csaba, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára lesz a díszvendége, és jelen lesz rajta Porga Gyula, Veszprém polgármestere is. Az est programjában szerepel Kohán Nikolett fellépése, aki Rostetter Sylwester kíséretében Moniuszko és Chopin dalokat fog előadni, illetve a Mendelssohn vonószenekar koncertje, melynek során Weniawski i Lutosławski művek fognak elhangzani.

• November 11-én – a Lengyel Függetlenség napján – a Bem J. Lengyel Kulturális Egyesület 11 órai kezdettel koszorúzási ünnepséget szervez J. Piłsudskiego táborkon Budapesti (Apor Vilmos téri) emléktáblájánál.

• November 13-án a budapesti Lengyel Templomban 17 órakor szentmise lesz, amelyet fatimai imaóra követ.

• November 13-án 17 órakor kezdődik a „Lengyelország egy diplomata szemével” című találkozó, amelyet az Érdi Lengyel-Magyar Kulturális Egyesület szervez dr. Molnár Imrével, a Magyar Köztársaság egykorai varsói tanácsosával.

• Az V. kerületi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat 15 éves működése alkalmából november 14-én, 18 órakor polóniai képzőművészek kiállítása nyílik az Aranytíz Kultúrházban (Bp. V. ker. Arany J. u. 10.) található Átrium Galériában.

• November 15-én, Egerben Marcin Dominik Głuch ad zongorakoncertet az Eszterházy K. Főiskola kápolnájában.

• November 15-én Egerben lengyel gasztronómiai est lesz a

Hotel Parkban.

• November 16-án, Budapesten az Akadémia u. 1. szám alatt található színházieremben Jan Pietrzak ad koncertet „A nevetés hatalma” címmel. A koncertet a Fővárosi Lengyel Önkormányzat és a XIII. és XVIII. kerületi LNÖ-k közösen szervezik.

• November 16-án (szombaton) 17 órai kezdettel – a Lengyel Függetlenség Napja alkalmából, a dunaiújvárosi LNÖ szervezésében – Marcin Dominik Głuch ad zongorakoncertet. Helyszín: a dunaiújvárosi evangéliikus templom.

• November 20-án, 17 órakor kiállítás nyílik „Teleki Pál és a lengyelek” címmel az Üllői út 400. alatti galériában, melyre minden érdeklődőt szeretettel vár a szervező: a XVIII. kerületi LNÖ.

• November 23-án Budapesten ülésezik az Országos Lengyel Önkormányzat, amely a testületi ülést követően nyilvánosan számot ad elmúlt éves tevékenységéről.

• A budapesti Lengyel Templomban november 24-én 10.30-kor kezdődik Krisztus Király, a mindenig urának ünnepe. Ezen a napon fejeződik be a liturgikus év emléktáblájánál.

• Az Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola növendékei november 24-én nyelvi műhelyen való részvételre utaznak Krakkóba.

• November 30-án a IV. kerületi Cserkészszámban (István u. 17.) a Nemzetközi Kórusfesztivál keretében többek között fellép a Przemski Zenei Társaság Kamara-kórusa, illetve a Niżałowski hárfa-dúó.

Uwaga: Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zmiany dokonywane w wyżej wymienionych programach.

(b.)

**W IMIENIU ORGANIZATORÓW I
POMYSŁODAWCÓW
SERDECZNIE ZAPRASZAMY NA WSZYSTKIE
PRZEDSIĘWIĘZCIA I
IMPREZY!!!**

Z ŻYCIA POLSKIEJ SZKOŁY NA WĘGRZECH

Lekcja przyrody inaczej

Nauczanie i wychowywanie dzieci to wieloletni i złożony proces, który zachodzi nie tylko w murach szkolnych. Ważnym jest, aby dzieci polskiego pochodzenia, uczące się w Ogólnokrajowej Szkole Polskiej poznawały także inne miejsca związane z polską kulturą, historią, czy też działalnością Polaków na Węgrzech. Dobrą ku temu okazją była wystawa i warsztaty na temat drzewa, zorganizowane przez Instytut Polski. Dzięki temu 28 września najmłodsi nasi uczniowie wzięli udział w nietypowej i równocześnie bardzo interesującej lekcji o przyrodzie.

Tego dnia w IP obejrzaliśmy wystawę zatytułowaną "Drzewo - życie po życiu", która jest wspólnym przedsięwzięciem Tatrzańskiego Parku Narodowego i Galerii Miejskiej im. hr. Władysława Zamoyskiego w Zakopanem.

Wystawę przedstawił nam jej kurator Jarosław Hulboj.

Oglądając prace fotografika Marka Majerczaka, dzieci mogły prześledzić procesy zachodzące w przyrodzie: kielkowanie rośliny, wzrost, obumieranie, przekształcanie się obumarłych części drzewa w pożywkę dla innych roślin.

Prezentowane na wystawie eksponaty pozwoliły dzieciom zaobserwować, że drewno jako surowiec można wykorzystać do stworzenia wielu przedmiotów codziennego użytku - nawet bez skomplikowanej obróbki przemysłowej - wykorzystując jego naturę (naturalne wygięcia, faktury słojów, wysychanie).

Po prezentacji dzieci wzięły udział w warsztatach zatytulowanych „Kim jest drzewo?”, prowadzonych przez Beatę Marchlik-Hulboj i Jarosława Hulboja.

W trakcie warsztatów uczniowie wypowiadali się na temat różnych rodzajów drzew, zróżnicowania wzorów i koloru kory, która je okrywa, na temat kształtów liści poszczególnych drzew. Ponadto układali puzzle w kształcie liści (przygotowane specjalnie na tę okazję z drewna), mogły przekonać się, że każde drzewo inaczej pachnie, a kawałki drewna pochodzące z różnych drzew mają inną wysokość dźwięku.

Na zakończenie warsztatów dzieci wykonały prace plastyczne pt. „Wesołe drzewo” lub „Smutne drzewo”. Oczywiście prac pod tytułem „Wesołe drzewo” było zdecydowanie więcej.

Myszę, że był to pozytycznie spędzony czas. Uczniowie poszerzyli swoją wiedzę, dobrze się bawili, a jednocześnie - mam nadzieję - wzrosła też ich świadomość ekologiczna.

P.A.

"Jesteśmy już uczniami!" - uroczystość w OSP

12 października 2013 r. miała miejsce bardzo ważna dla najmłodszych uczniów Ogólnokrajowej Szkoły Polskiej na Węgrzech uroczystość. Mianowicie zostali oni przyjęci w poczet szkoły i od 1 września współtworzą wielką szkolną rodzinę. Odświętne ubrani i w towarzystwie swoich nauczycielek - Anny Petrovics i Aliny Papieskiej, dziarskim krokiem weszli do Sali Muzeum Węgierskiej Polonii, gdzie czekali już na nich nieco stremowani rodzice oraz dyrektor szkoły - Ewa Rónay wraz z radnymi Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech, z jego przewodniczącą dr Haliną Csúcs Lászlóné na czele, a

także dyrektorzy dwóch innych instytucji polonijnych: Monika Molnár z Polskiego Ośrodka Kulturalno - Oświatowego oraz dr Konrad Sutarski z Muzeum i Archiwum WP. Pierwszoklasici zaprezentowali swoje umiejętności recytatorskie, a po programie artystycznym w asyście sztandaru szkoły złożyli ślubowanie. Następnie pani dyrektor szkoły specjalnym ołówkiem dokó-

nała uroczystego pasowania każdego dziecka. Na potwierdzenie faktu stania się pełnoprawnymi uczniami dzieci otrzymały tradycyjne elementarze M. Falskiego. No, a potem był świąteczny poczęstunek - tort przywieziony specjalnie na tę okazję przez panią dyrektorką, podobnie jak strojne berety, które sprowadzone zostały prosto z Polski. Od tego momentu siedmioro młodych ludzi - dwóch chłopców i pięć dziewczynek - może o sobie z dumą powiedzieć: "Jesteśmy już uczniami!". A my życzymy im powodzenia na całe szkolne lata!

(b. fot. b.)

**Az Országos Lengyel Önkormányzat Közgyűlése
61/2013.(X.12.) OLÖ számú közgyűlési határozata
alapján
pályázatot hirdet**

**A MAGYARORSZÁGI LENGYELSÉG
MÚZEUMA ÉS LEVÉLTÁRA IGAZGATÓI
FELADATAINAK ELLÁTÁSÁRA**

Az Országos Lengyel Önkormányzat pályázatot hirdet a Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára igazgatói feladatainak ellátására 4 év határozott idejű magasabb vezetői beosztásra történő megbízással való ellátására.

I. Az igazgatói feladatai

- A munkatársak bevonásával vezeti a Magyarországi Lengyelség Múzeumát és Levéltárát, ellátja tevékenységének átfogó szervezését, menedzselését.
- Folyamatosan biztosítja a gyűjtemény működési feltételeit: kidolgozza és végrehajtja a tudományos és közművelődési tevékenység hosszú távú koncepcionális rendszerét, részt vesz a gyűjteményi anyag gyarapításában. Kidolgozza és végrehajtja az Intézmény közművelődési tevékenységének hosszú távú koncepcionális rendszerét.
- Gondoskodik a gyűjtemény folyamatos leltárba vételéről.
- Előadásokat tart.
- Részt vesz konferenciák szervezésében; rendezvények alkalmával részt vesz a vendégek fogadásában és ellátásában.
- Megteremti az Intézmény zökkenőmentes tevékenységének gázdálkodási feltételeit pályázati lehetőségek felhasználásával.
- Felkarolja és támogatja a magyarországi lengyel alkotók műveinek bemutatását, ennek érdekében kiállításokat, előadásokat, bemutatókat szervez.
- Kapcsolatot tart az Országos Lengyel Önkormányzattal, a lengyelországi és egyéb külföldi lengyel tudományos intézményekkel és kutatókkal.

II. Az igazgatói megbízás időtartama

A megbízás határozott időre szól, kezdete: 2014. január 1.

Próbaidő: 3 hónap.

III. Pályázati feltételek

- szakirányú egyetemi végzettség és szakképzettség;
- végzettségének és szakképzettségének és egyben az intézmény alaptevékenységének megfelelő jogviszonyban szerzett legalább 5 éves szakmai gyakorlat;
- államháztartási, vezetési ismeretek és vezetői gyakorlat meglétének igazolása;
- kiemelkedő, szakirányú tudományos tevékenység;
- elengedhetetlen a magyar nyelv ismerete; előnyt jelent a lengyel nyelvtudás és a minden nap kapcsolat a lengyel tudománnyal és kultúrával;

• a magyarországi lengyelség történetének, kultúrájának és mai életének, valamint Lengyelország és Magyarország történelmének, kultúrájának és mai életének ismerete;

• a pályázó büntetlen előéletű, és nem áll muzeális intézményekben végezhető tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól való eltiltás hatálya alatt;

• nyugdíjas munkaerőt nem tudunk erre a helyre kinevezni.

IV. A pályázat részeként benyújtandó dokumentumok

• vezetői program az intézmény vezetésére, fejlesztésére, amely kiemelten kezeli az intézmény kiállítási politikáját, figyelemmel a fenntarthatóságra, és amely bemutatja a Magyarországi Lengyelség Múzeumának országos központként ellátandó programjaib;

- szakmai önéletrajz és tudományos-szakmai publikációs jegyzék;
- végzettséget igazoló dokumentumok másolatai;
- 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány.

V. A munkavégzés helye: Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára, 1102 Budapest, Állomás utca 10.

VI. Illetmény és juttatások: az illetmény és juttatások megállapítására az Országos Lengyel Önkormányzat költségvetése és a Közgyűlés határozata szerint kerül sor.

VII. A pályázat elbírálásának rendje:

- A benyújtott pályázatokat az Országos Lengyel Önkormányzat Kulturális Bizottsága értékeli.
- A pályázatot az Országos Lengyel Önkormányzat Közgyűlése legkésőbb 2013. november 30-ig bírálja el a Kulturális Bizottság javaslata alapján. Az igazgatót az Országos Lengyel Önkormányzat Közgyűlése nevezi ki.

A pályázati eljárás eredményéről a pályázók írásban tájékoztatást kapnak.

VIII. A pályázat benyújtásának módja, helye és határideje:

A pályázat benyújtási határideje (postai feladás kelte): 2013. november 15.

A pályázatot postai úton az Országos Lengyel Önkormányzat Hivatala címére történő megküldésével (1102 Budapest, Állomás utca 10.) és elektronikus úton az olko@polonia.hu e-mail címre lehet benyújtani. Kérjük a borítékon és e-mailben feltüntetni: „Pályázat a Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára igazgatói feladatainak ellátására”.

VII. A pályázat ügyében felvilágosítást ad

Az Országos Lengyel Önkormányzat Hivatala, Podlussány Erzsébet hivatalvezető, Telefon: (36 1) 261 1798, (36 1) 260 7298, fax: (36 1) 909 2856, e-mail: olko@polonia.hu

Budapest, 2013. október 14.

SOBIESKI JÁNOS ÉS THÖKÖLY IMRE

330 évvvel ezelőtt, 1683. szeptember 12-én, Sobieski János lengyel király seregének hathatos segítségével kiúzták a törököt a Habsburg Birodalom fővárosából. Ezzel a keresztenyi világ végleg megmenekült a "pogány" veszedelemtől. Sobieski beteljesítette a lengyelek sokat hangoztatott antemurale christianitas (a keresztenység védbástyája) szerepét. Erre a nagy eseményre emlékezve érdemes feleleveníteni Sobieski alakját, és bemutatni érdekes kapcsolatát Thököly Imrével, a magyar kurucok vezérével. A törökök oldalán harcoló kurucok bíztak abban, hogy a török Porta (ahogyan a korabeliek mondta) közreműködésével felszabadítják a Magyar Királyságot a Habsburg uralom alól.

A magyar-lengyel kapcsolatok több századra visszatekintő történetében Jan Sobieski és a magyarok viszonya sajatos helyet foglal el, amire fényt derítenek a korabeli politikai jellegű források: levelezés, követi jelentések és instrukciók, útleírások és napló.

A XVII. század hetvenes éveiben az erdélyiek és a magyar bujdosók (akik a Habsburgok által uralt Magyar Királyság területéről Erdélybe bujdostak) kapcsolatba léptek az akkor újonnan választott lengyel királlyal, Sobieskivel, támogatását kérve a Habsburg-ellenes harcokban. A lengyel segítség ötlete nem volt új a magyar politikai gondolkodásban. Már Báthory Istvánban is felmerült egy nemzetközi összefogás elképzelése a törökök ellen, melyben Lengyelország is részt vett volna. Az 1660-as években Zrínyi Miklós is fölvette ezt a gondolatot. Az török áfium ellen való orvosságában írt erről. A Habsburgok elleni Wesselényi-féle összeesküvés idejéből is maradt egy érdekes kézirat, Elmélkedés, melyben szintén szó esik a lengyelkkel való szövetkezésről. Sobieskinek a 17. század hetvenes éveiben folytatott francia barát politikája végül is lehetővé tette ezt. Így lengyel közvetítéssel jött létre 1675-ben a jaworói, majd két évvel később a varsói szerződés, melyek szerint a francia és a lengyelek pénzbeli és katonai segítséget ígértek a magyar bujdosóknak. Sobieski beleegyezésével Hieronim Lubomirski vezetése alatt négyezer főnyi lengyel segédhad indult Magyarországra. A hetvenes évek végén azonban Sobieski figyelme lassanként Bécs felé fordult, ami megakadályozta – legalábbis nyíltan – a további segítségnyújtást.

A nyolcvanas évek elején a lengyel király már végérvényesen a Habsburg-szövetség és a török háború felé orientálódott, de a Habsburgok ellen forduló magyar elégedetlenek iránti rokonszenve nem múlt el. 1680-ban a következőket írta az egyik magyar követ: "A lengyel király intentioja a magyarországi dolgok iránt jó, tökéletes és állhatatos", a követ még mindig bízott a lengyel uralkodóban: "úgy veszem eszemben, hogy a lengyel király örömost felvállalná a mediátót a német császár és a bujdosó magyarok között, gyakran hozta elő" – írja jelentésében.

Ennek ellenére 1683. március 31-én aláírták a lengyel-Habsburg szerződést, bár Sobieski ezután is fenntartotta kapcsolatát a Habsburg-ellenes kurucok táborának vezérével, Thököly Imrével, akihez eddig is sűrű levelezést folytatott. Mikor egy ízben (1683 márciusában) a kuruc vezér követei megjelentek Sobieskinél, arról tájékoztatták a királyt, hogy Thököly a magyar szabadság biztosítására kényszerből kötött barátságot a törökkel. A magyar követ találóan von párhuzamot a magyarok és a lengyelek jellemé között: a követ kifejtő reményét, hogy Sobieski nem támadja meg a magyarokat, aikik "jellemben, a szabadság szeretetében, a szokásokban és a harciasságban hasonlitanak a lengyelekhez".

Sobieski és Thököly kapcsolatát jól szemléltetik a király feleségehez, Marysieńkához írt levelei, melyekben megnyilvánul a nagy hadvezér írói vénája is.

Ezek a levelek az 1683. évi hadjárat eseményeit örökölik meg. Nagyon

érdekesek azok a magyarokra vonatkozó részletek, melyek alapján követhetjük a lengyel király és a kuruc vezér ellentmondásos kapcsolatát.

1677-1678-ban Thököly és Sobieski rendszeres kapcsolatot tartottak fenn követeik útján. Thököly többször is körvonalazta azt a lehetőséget, hogy ha segítenek a Habsburgok legyőzésében, Sobieskinek, illetve a legidősebb fiának esélye lenne a magyar korona megszerzésére, ami a dinasztia megalapításban reménykedő király számára nyilván nagyon vonzó momentum volt. Sobieski kész volt segíteni a magyaroknak, és még akkor is, amikor 1683-ban Bécs alá sietett, elvállalta a közvetítést Thököly és I. Lipót császár között. A levelek elárulják a lengyel törökverő király szubjektív álláspontját, nézeteit, Thököly iránti, gyakran ellentétes, érzéseit. E levelezésből kitűnik az is, hogy a király és a királynő álláspontja ebben az ügyben messzebben nőnélkülböző. Marysieńka halálos ellenségnak tartotta Thökölyt, azt írta férjének: "az irlalom vele szemben szükségtelen, mert áruló". Sobieski viszont sajnálta a kurucok vezérét, akit "desperáció és rossz emberek tanácsa kerget a törökhoz", a felesége előtt azonban eltitkolta rokonszenvét: "Thökölyt, édes lelkem, nem szeretem, de a magyar nemzetet igen számon, mert szörnyen bánnak velük".

Sobieski levelei alapján láthatjuk a király és Thököly közötti tárgyalások sorsát, a remények, majd csalódások útját. Nem sokkal a bécsi diadal után, szeptember 17-én arról számolt be a király, hogy a táborba megérkezett Thököly követe, Absolon, aki szerint a vezére – ahogy olvassuk – minden megtette a lengyel királyért, és akarata szerint cselekedne. A párkányi csata alatt is jártak a lengyel táborban Thököly követtei, és Sobieski szerint nagyon féltek, hogy a török legyőzzi a lengyeleket, "most viszont nem tudom, valóban örülnek-e, de talán igen, mivel katolikusok" - írja.

Közben egy olyan esemény történt, mely kedvezőtlenül befolyásolta a további kapcsolatokat. A litván hadak késve érkeztek a magyar földre, már Bécs felszabadítása után, és ekkor Felső-Magyarországon átvonulva végig raboltak, és pusztítottak. Október 20-án írta Sobieski, hogy Thököly követeket küldött, de a litván hadak fellépése nagyon megzavarta a tárgyalásokat. Továbbá azt olvashatjuk: "Ez a nemzet szüntelenül istenhez fordul, a mi védelmünk alá helyezi magát, belénk veti minden reményét – s ezért öldösséki őket? Méghozzá azokat, aikik bennünket eltartanak és eltartani fognak? A török városoknál kell harcolni, nem is szegény földi férgeket eltiporni". Ugyanitt az áll, hogy a követek leveleikben tájékoztatták urukat, hogy a litván hadak által elkövetett rablás és pusztítás a király tudta nélkül történt. E levélben még két érdekes megjegyzés vonatkozik a magyarokra. Azt olvassuk benne, hogy a szombati (bécsi) győzelem napján a török maga mellé parancsolta Thökölyt, ő viszont elkesétt, és csak a hegyekből nézte a harcot. "Egyes követek – írja Sobieski – tagadják, mások szerint szándékosaan tette, hogy semmi okot ne adjon nekünk az ellenségeskedéshez". Még mindig ugyanebben a levélben tájékoztatja a feleséget, hogy a magyarok nagyon elégedetlenek Lotharingiai Károlynál tett látogatásukkal, és nyíltan kijelentik, hogy "ha akarják, hogy elhagyjuk a török protekción, hadd vegyük fel a lengyel protekción". E megnyilatkozás után Sobieski még egyszer közölte, hogy mint mediátor készséggel áll közéjük.

A király valódi aggodalommal kísérte végig Thököly lépésein. Szeretett volna segíteni rajta, de egyre valószínűlenebbé vált az egyetértés. A következő napokban írt leveleiben többször panaszodik Thökölyre, kifejezi felháborodását magatartása, halogatása miatt: "Thökölyvel még mindig nincs semmi konklúzió". – írja – Ez a bolond a halogatásaval saját vesztét fogja okozni". Október 30-i levelében olvassuk, hogy a császáriak már egyáltalán nem akarnak tárgyalni Thököly követeivel, bár "igaz, maga Thököly hibás, hogy tanácsaimat nem akarta meghallgatni, hogy halogatta. (...) és az utolsó lépést, amit meg kellett volna tennie, nem tette meg. – írja Sobieski – Nem tudom, hova vezeti majd a desperációt".

Bár a tárgyalások nagy nehézségekbe ütköztek, Sobieski mélységen sajnálta Thökölyt, aki "nagyon és veszélyesen beteg" és "csaknem mindenki elfordult tőle".

Egy másik levelében a király kétéltékését fejezi ki aziránt, hogy sikerülhet bármilyen eredményre jutni Thökölyvel: "Látom – olvasuk – önkéntesen akarja saját magát elpusztítani". December 6-i levele szerint végleg elhagyta a dolog eredményes kimenetelében való bizakodása. A tárgyalások megszakadtak: "Leírhataltan, mekkorát csalódtam a császára és Thökölybe vetett reményemben".

Miközben a tárgyalások egyre nehezebben folytak, Sobieski és Thököly viszonya is romlott; a bécsi diadal és a győztes párkányi csata után hazavonuló lengyel had élémet, szállást, biztonságos átvonalási lehetséget várt a magyaroktól, azonban a magyar földön menetelve más fogadtatással találkozott. Sobieski egyik levelében így nyilatkozik a magyar népről: "Igaz, hogy ezzel a néppel a németeknek másképpen kellett volna bánniuk, de azért ez a nép is elég rossz és kegyetlen. Azok ott a török határnál erényes emberek, de az itteniek akasztófára valók".

A tárgyalások végleg megszakadtak, Thököly most már valóban elleniséget látott Sobieskiben. A már említett, Absolon nevű követe még ekkor is próbálta megmenteni a helyzetet. Sobieski december 9-én a következőket írta: "Absolon istenre könyörgött, hogy ne induljak Magyarországról ily hamar, meghívott a késmárki palotába, és megígérte, hogy leveleit megkap-ván Thököly még megmondja magát (!)". A követ reményei azonban hiábavalóknak bizonyultak.

Thököly 1694-es naplójában olvashatjuk, hogy ezek ellenére Sobieskivel való kapcsolata nem szűnt meg teljesen, és kölcsönösen tisztték egymást. Október 21-én Thököly megijyezte naplójában, hogy audientiat adott egy lengyel követnek. A lengyel követ kijelentette, hogy a király és a "nagy rendek" állandóan emlegetik őt, úgy tartják, hogy ha Thököly más kereszteny monarchának annyit szolgált volna, mint a töröknek, "másképpen lőtt volna az remuneratio, kiért szánkoznak is". A király igencsak kívánná, hogy ilyen "expertus" ember, mint Thököly Lengyelországban lakna. Thököly is szerencséjének tartaná, ha a lengyel respublikának szolgálhatna, mert "securitást is ott igírhetnék inkább magamnak – írja naplójában – mintsem az német ditióiban". Felmerült a kérdés, hogyan lehetne magyar-országi birtokait Lengyelországban levő birtokokra felcserélni. Beszéltek arról is, hogy ha "az országokban lagnám – írja Thököly – jövendőben az respublica magyarországot is appraehendálhatná, nem lívén újság, hogy az két koronát egy király bírta, és obligatusok is volnának a lengyelek, hogy a magyarországi szabadságot oltalmazzák". Thököly arról is ír a naplójában, hogy vonzódott Lengyelországhoz, mert egykor nagyatya is szolgált a respublikának, és vett ott birtokot. Hogy Sobieski számára teljesíteni tudja szolgálatát, azt az ajánlatot teszi a lengyel követnek, hogy a török Portához tartó lengyel követség először őt ejtse útra, hogy "folytathassam – írja – a portán dolgotokat, minthogy Kamenicet is én általam ígérite volt vissza a porta a lengyeleknek, jó szívvél szolgálok, csak legyen ilyen formában accessusom a szolgálatra".

Amit Thököly Imre naplójában olvastunk, arra utal, hogy a törökök oldalán álló kuruc vezér nemcsak a Habsburgok irányába tett átlátszíni kísérletet, hanem komolyan számolt a lengyel integrációval is. Mindez fontos adalék lehet Thököly politikai felfogásának árnyaltabb megítéléséhez.

Thököly Imre bukása és Sobieski halála után a hagyomány és a szálak, amelyek összekapcsolták a két szomszédos népet, más történelmi feltételek között éltek tovább. A következő állomás II. Rákóczi Ferenc, aki bécsi börtönéből megszökve, Lengyelországban talált menedéket, és mielőtt onnan Magyarországra indult volna, hogy felvegye a harcot a Habsburgok ellen, és a felkelők élére álljon, a Sobieski királyfiak közül ajánlott trónjelölöt XIV. Lajosnak a magyar trónra. Sobieski utódja ugyan nem jutott hozzá a magyar koronához, de a felajánlás jól érzékelheti Rákóczi háláját.

Várnai Dorota

Szárnyas huszárok Szádvár alatt

1683 novemberében nagy létszámu sereg táborozott le a Szögliget község déli határát jelentő Nagy-reten. A sárat verő fegyveresek védelmére lovacsapatok rajzottak ki a szélrórsa minden irányába. Emre lovasok igen jellegzetes viseletet hordoztak, a lemezpáncélba bújt harcosok határól hatalmas sastollas szárnyak lebegtek a szélben. Ilyen díszeiket viseltek a XVII. században a lengyel lovas katonák. De hogyan kerültek lengyelek a Ménés-patak völgyébe? Ehhez előbb lapozzuk fel a korabeli krónikák megsárgult lapjait. A Magyar Királyság az 1526-os mohácsi csatavesztés után darabokra bomlott. Míg a középső részből egyre nagyobb területeket foglalt el a hódító török, addig a nyugati és felvidéki vármegyék a Habsburg Birodalomba tagolódtak. Keleten az oszmánoktól függő Erdélyi fejedelemség elvezett viszonylagos szabadságot. Emre hármas tagozódás egészén a XVII. század végéig fennállott. 1683-ban azonban Kara Musztafa török nagyvezér végő döntést akart kicsikarni, mivel óriási hadseregevel Habsburg I. Lipót császár és király székvárosának, Bécsnek az ostromára vonult fel. Talán terve sikerkül volt, ha a kereszteny felmentő hadak nem érkeznek idejében és 1683. szeptember 12-én korareggel a Bécstől nyugatra emelkedő Kahlenberg hegyről döntő ellentámadást nem indítanak. A véres csata estéjére mintegy tízezer török holtteste borította a mezőt, a maradék oszmán had pedig fejvesztetten menekült el. A kereszteny győzelem oroszlánrésze Sobieski János lengyel király seregenek köszönhető, amely 16.300 gyalogost, 20.500 lovast és 28 ágyút számlált. A diadal kiaknázására megkezdődtek a politikai tárgyalások is a szövetségesek között. A háttérben lévő érdekkellentétek miatt a lengyelek mégis úgy döntötték, hogy hazavonulnak. De nem északnak, hanem nagy ivben kelet felé meneteltek, és közben az ellenségnak tekintett kereszteny falvak népét fosztogatták. A korabeli leírások „lengyeljárás” néven említik a lengyel csapatok vonulását. Október 7-én Esztergomnál, a folyam északi partján emelkedő Párkány nevű palánk közelében az óvatlanul előrenyomuló Sobieski János lengyel király majdnem adavesszett a túlerejű török sereg gyilkos szorításában. Másnap a lengyelek kiköszörlíték a csorbát, a párkányi török bázist és védőit megsemmisítették. Majd a lengyel portyázók a váci és a nónádi török végvárár alatti települések lakosságát sarcolták meg, váltságdíjjal kikövetelve tőlük. De fennmaradt adat Szécsény városának és várának ostromáról is. Miután a lengyelek a magukkal hozott kis úrméretű ágyúikkal nem tudták lerombolni a vaskos téglafalakat, a zsákmányra éhes kozákok elszánt rohammal vették be a települést. A novemberi hónap már a Bódva-völgyében érte a több hónapos menetelésben elfáradt, véres csatákban megritkult lengyeleket. Éppen ezért nem csodálható, hogy Sobieski király nyolcnapos táborozásra adott parancsot a vitézeinek. A rendelkezésre álló adatok szerint a lengyelek táborhelyét a Ménés-patak nyugati oldalán képzeltetjük el. A patak bőségesen biztosította a nagy létszámu had embereinek és lovainak a folyadékszükségletét. Miközben a szárnyas huszárok igyekeztek felderíteni a környéket, élelmiszeret zsákmányolva. Igy került sor többek között a közeli Szin jobbágyfalu felprédálására. Ellenben a meredek hegyetetőt koronázó Szádvárral nem boldogultak a lengyelek, az ott strázsáló kuruc helyőrség ágyúlövései elkergették őket. Nyolc nap elteltével a lengyelek elbontották a sátraikat és továbbvonultak az akkor lengyel zálogbirtokot képező Lubló várába, majd onnan Krakóba. Mivel lehetne még kiegészíteni ezt a régi historiáit? A kevés írásos anyagot csak a helyszínek alapos régészeti kutatásával lehetne kibővíteni: akár az egykori lengyel táborhely légi régészeti felderítése által, mely során kirajzolódhatnak régi védőárkok és sáncok nyomvonalai; akár a terület módszeres, fémkeresős átvizsgálásával. Sok még a rejtelj, a kutatnívaló Szádvár történetében.

Szatmári Tamás

NA GRANICY KULTUR

POWIEKSZANIE OJCZYZNY

Zapraszamy do lektury drugiej części eseju autorstwa Konrada Sutarskiego. Węgierski przekład ukazał się w czasopiśmie „PoLiSz” (nr 151, marzec-kwiecień 2013). Kolejne części opublikujemy w następnych numerach "Polonii Węgierskiej".

Zamieszkałem w stolicy nowego mi jeszcze kraju, ale byłem ciekaw jego całego. Kiedyś wybrałem się zatem daleko poza metropolię, poza miasta, miasteczka, a nawet wsie (choć przecież cała ta kraina nie jest teraz wcale taka wielka) i znalazłem się, poza nimi wszystkimi, na rociągającej się – jak wzrok sięga – równinie. Wokół same łąki, dojrzałe już właśnie do zbiorów uprawne pola, szmer wędrujących żuków, cykanie świerszczy i odgłosy kapeli pasikoników, śpiew skowronków, a z dala wzmacniające się o zmierzchu poszczekania niewidocznych stąd psów i równie odlegle piania kogutów. Poza tym cisza, spokój. Żaden głos ludzki, jedynie przestrzeń kosmiczna, a w niej zapewne Bóg wszechobecny. – I przyszło mi wtedy na myśl inne, też przeżyte o zmierzchu, wydarzenie z czasów dzieciństwa, w moim starym kraju, który znajdował się wtedy nawet nie w zwykłej sferze wpływów obcego mocarstwa, ale był przez nieprzyjaciela akurat okupowany. Jakkolwiek nie posiadałem o tym zbyt jasnego pojęcia.

„Miałem chyba ze sześć lat. Zbierałem jerzyny w lesie, na jego skraju. Były słodkie, soczyste, wyśmienite. Usmarowany czarnym sokiem, szczęśliwy, jadłem je i jadłem, jak urzeczyony. Nagle uzmysłowiłem sobie, że zmierzch zapada. Znajdowałem się z dala od wsi, gdzie wtedy mieszkałem, od jakichkolwiek zabudowań. Sam! Krzaki jerzynowe – tak zachęcające przed chwilą – zjeżyły kolce, las pociemniał, powiąła chłodem, a wszystkie zasłyszane wcześniej opowieści o wilkach, wiedźmach i wilkołakach zawyły mi nagle w głowie... Gnany niesamowitym strachem puściłem się całym pędem w kierunku domu, zaś złowrogi las cwałował za mną, pętał nogi i na kark mi wsiaiał. Udało mi się go strząsnąć dopiero wtedy, gdy zżiajany, nieprzytomny dopadłem wreszcie drzwi, zatraskując je w sieni za sobą...”

Jakże inne były wrażenia uzyskiwane tu, wśród pól i łąk, w czasie dorosłym. Poczućie nie trwogi, a wewnętrznego spokoju i ładu, pewność istnienia wieczności, w której jest miejsce także dla człowieka i dla innych istot. Wtedy to – i jeszcze w paru podobnych przypadkach – zacząłem uzmysławiać sobie swój przedziwny związek z krajem, którego uprzednio nie przyswoiłem sobie dostatecznie i z którym początkowo nie utożsamiałem się wcale. A następnie pozołało to bez żadnego uszczerbku dla więzi łączących mnie z krajem, z którego przecież kilka, czy też kilkaset lat temu wyjechałem. Tyle, że dodatkowo spała nas tyrania, obezwładniająca z dala obydwa nasze narody.*

W pierwszym okresie pobytu w kraju, który mnie przyjął, nie byłem pewien, czy nie zacznę z biegiem czasu odczuwać tęsknoty za krajem rodzinnym, niezależnie od związku z kobietą, dla której tu się znajdowałem. Dlatego naniosłem w owym czasie na papier szereg słów, te obawy wyrażających. Papier ten znalazłem niedawno, więc jego zawartość przytoczę, ot tak, dla przypomnienia swoich ówczesnych wątpliwości:

„nie widziałem ich już od dawna. Zakopałem je w ziemi przed stu dwudziestu sześciu laty i wyjechałem na południe wygrzewać się w słońcu na polach papryki. Jeszcze nie dostrzegalem na krzakach stożków płonącej czerwieni, jeszcze drogi wolne były od ceglastego pyłu, który tamtejsze kobiety zwykły sypać do garnków, gdy z głośnym mlaskaniem doprawiają pieczeń z kurczęcia

od dawna nie widziałem owych przedmiotów, nawet nie pamiętam dobrze ich kształtów..., a przecież przebywałem wśród nich, pracowałem z nimi, niektóre były moimi kolegami, inne przełożonymi, którym kłańskałem się z szacunkiem. Przed wyjazdem poukładałem je starannie i posmarowałem towetem, by nie zardzewiały w ziemi podczas mojej nieobecności

pamiętam, że kopiąc dół na owe ulubione pozostałości, liczyłem krokami odległość od domu, który miałem opuścić, aby w każdym momencie mógł do nich znów trafić. Znajdują się głęboko - na wypadek wojny - i jakkolwiek w ciągu wspomnianych już ostatnich stu dwudziestu sześciu lat w polityce nie zdarzyło się nic szczególnego, taka przezorność zawsze uspokajała mnie znacznie. Na największą nawet głębokość można wreszcie dotrzeć, jeśli kopie się dostatecznie długo. Trwoży mnie jednak obecnie, czy zdolam zmierzyć położenie dółu - licząc od progu domu, w którym wówczas mieszkałem. Jak doniósł mi ostatnio w liście siedemdziesięcioletni wnuk mojego dawnego zmarłego przyjaciela, na miejscu, od którego trzeba rozpoczynać liczenie, stanąć ma pomnik ku czci pogody, jaka panuje w moim starym kraju. Byłaby to smutna konieczność

dla tego nie cieszy mnie obecnie nawet zbiór papryki, pełen woni i smug zostawianych w jesiennym, słonecznym powietrzu przez szybujące pajęczki. Właśnie próbowałem nową maszynę, która potrafi zbiór kilkakrotnie przypośpieszyć. Badania są już na ukończeniu, za parę dni każę dokonać ostatniej obsługi ciągnika, kombajn oczyścić z liści i wiądę w autobus, który zatrzyma się na minutę na wale chroniącym wieś przed powodziami. Tamte dy powiedzie droga

jednak stale myślę, co stanie się z przedmiotami, które pozostawiłem po drugiej stronie gór, jedynie pod opieką warstwy ziemi i tak przecież przepuszczającej wodę przy każdym deszczu. Gdybym nie miał ich odnaleźć... Dobrze, iż przed odjazdem, jak gdyby przeczuwając jak długim będzie nasze rozstanie, kaźdemu przyczepiłem chociaż kartkę z jego ówczesnym imieniem”

Konrad Sutarski

"Całe życie jest szkołą"

Czerpanie wody z wielu źródeł i jedzenie chleba z niejednego pieca może przynieść niezwykłe efekty. Tak było w przypadku Jana Amosa Komeńskiego, czeskiego emigranta, siedemnastowiecznego filozofa, teologa, reformatora szkolnictwa i pisarza. Pogmatwane trajektorie jego losów zaprowadziły go nie tylko do szwedzkiego natenczas Elbląga, nie tylko do Londynu, czy w końcu do Amsterdamu, gdzie zakończył swoją ziemską tułaczkę, ale także wcześniej do polskiego Leszna, gdzie znalazł schronienie u Rafała Leszczyńskiego, wielkiego mecenas sztuki, wspierającego rozwój i reformy systemu szkolnictwa, czy też do węgierskiego Sárospatak, gdzie na zaproszenie Zygmunta Rákocziego zajął się przebudową tamtakiej szkoły. W latach 40. XVII wieku był nawet zapraszany za ocean, do niedawno, bo w 1636, założonego Uniwersytetu Harwarda, nie przyjął jednak hojnej oferty i pozostał wierny Europie, łącząc jej narody swoim nowatorskim podejściem do problematyki pedagogicznej i nieposkromioną wręcz żądzą poznania.

Cóż jest najbardziej zaskakującego w jego dziedzictwie? Komeńskiemu udało się odkryć i przybliżyć cos, co dla nas, stałych bywalców XXI w., wydaje się być oczywiste, było jednak w swojej prostocie na tyle skomplikowane, że do XVII wieku pozostało dla współczesnych Komeńskiemu całkowicie obce. Co postulował czeski reformator szkolnictwa? Każdy człowiek bez względu na pocho-

dzenie, płeć czy stan majątkowy powinien się kształcić. Szkolnictwo powinno być obowiązkowe, jednolite i bezpłatne. Uczmy zaczynając od rzeczy mniej skomplikowanych, by dotrzeć stopniowo do treści złożonych (działań na ułamkach nie rozpoczynajmy bez znajomości dzielenia...). Nie wolno podczas nauki stosować kar cielesnych lub w jakikolwiek sposób terroryzować ucznia – będzie to miało bowiem wynik odwrotnie proporcjonalny do zamierzonego: dziecko nie dość, że się nie nauczy, to jeszcze może na zawsze stracić chęć do nauki. Dzieci potrzebują wakacji - przerwy w nauczaniu są niezbędne dla regeneracji sił. Zamiast opisywać konia lepiej zorganizować wyjazd na wieś, by dzieci same zobaczyły, jak wygląda ów tajemniczy zwierz. Nie uczymy się na pamięć tego, czego jeszcze nie zrozumieliśmy! Jeśli naprawdę zrozumiemy sedno zagadnienia, wtedy pamięciowe opanowanie przyjdzie nam łatwo. Wszystkie założenia Komeńskiego, na tamte czasy zdecydowanie nowatorskie, są realizowane w dzisiejszych systemach edukacji. Wydają się nam oczywiste, jednak dopiero Komeńskiemu udało się je sformułować i wcielić w życie m. in. w szkołach w Lesznie i Sárospataku.

Warto przypomnieć sentencję autorstwa Jana Amosa Komeńskiego: „Dziecko jest klejnotem droższym niż złoto, ale bardziej kruchym niż szkło. Jakże łatwo można go zranić, a krzywdę spowodowaną naprawić się już nigdy nie da.”, która przecież rozbrzmiewała dalekim echem w działalności największego polskiego pedagoga - Janusza Korczaka. Komeński pisał, że całe życie jest szkołą. Pamiętać trzeba jednak, że nie da się już nigdy powtórzyć zavalonych egzaminów, a termin poprawkowy nie wchodzi w rachubę. Zawsze jednak warto poznawać i uczyć się, choćby przez całe życie, jak czynił to sam Komeński.

Agnieszka Janiec-Nyitrai

„ISKOLA AZ EGÉSZ ÉLET”

Különféle forrásokból merített vizekkel szomjat oltani, és különböző kemencékben sült kenyerekkel éhséget csillapítani – különleges felismerésekre vezethet. Így volt ez Comenius Ámos XVII. századi cseh világpolgár, filozófus, teológus, iskolai reformátor és író esetében is. Sorsának szerteágazó szálai nemcsak – az akkoriban Svédországhoz tartozó – Elblągba, nemcsak Londonba, nemcsak Amszterdamba vezették (ahol aztán be is fejezte földi pályafutását).

Korábban megfordult a lengyel Lesznóban is, ahol menedéket talált Rafał Leszczyński, a művészletek nagy mecénásánál, az iskolai oktatási rendszer fejlesztésének és reformjának támogatójánál; eljutott a magyar Sárospatakra is, ahol Rákóczi Zsigmond felkerésére nekilátott a helyi iskola újjászervezésének. A XVII. század 40-es éveiben még az óceán túlsó partjára is hívták a (nem sokkal koráb-

ban, 1636-ban alapított) Harvard Egyetemre, mégsem fogadta el a kecsegtető ajánlatot. Európa szolgáltatában maradt, a pedagogiához való újtató hozzáállásával és olthatatlan tudásszomjával egyesítve annak nemzeteit.

Mi a leginkább meglepő az életművében? Comenius felfedezett és emberközelbe hozott egy szemléletet, amely nekünk, XXI. századi embereknek már magától értetődőnek tűnik, a maga nemében mégis annyira összetett volt, hogy ebben a felállásában, Comenius korát megelőzően a XVII. századig teljesen idegen maradt. Milyen örökséget hagyott az iskolai oktatás cseh megújítójá az utókorra? minden embernek képeznie kellene magát tekintet nélkül származására, nemére, vagy anyagi helyzetére; az iskolázást kötelező jelleggel, egységes és ingyenes módon kellene biztosítani; a tanítást a kevésbé összetett tananyag-részekkel célszerű kezdeni, és fokozatosan érdekes eljutni a bonyolultabb részek tanításához (a törtekkel való műveletek elsajátítását előzze meg az osztás fogalmának megismerése); a tanítás során nem szabad testi fenyítést alkalmazni, és a tanulót semmilyen formában sem szabad megfelemlíteni, mert ez a kívánttal éppen ellentétes hatást érne el: nem elég, hogy a gyermek nem tanulja meg a tananyagot, de még a tanulás iránti kedvét is elveszti; a gyerekeknek az erőgyűjtéshez nélkülözhetetlen vakációkra, tanítási szünetekre van szükségük; a lóról való értekezés helyett érdemes inkább kirándulást szervezni falura, hogy a gyerekek szemügyre vehessék a szóban forgó, titokzatos állapotot; ne memorizáljuk, amit még nem értettünk meg; ha megérjtük egy jelenség lényegét, akkor az emlékezetből történő tanulás is könnyűvé válik. Comenius mindenkit (akkor újító jellegű) felvetését alkalmazzák a jelenkor tanítási rendszerekben. Magától értetődőnek tűnnek számunkra, mégis elsőként Comeniusnak sikerült megfogalmaznia és a gyakorlatba áltultetnie. Többek között a lesznói és a sárospataki iskolákban.

Érdemes felidézni Comenius Ámos János szentenciáját: „A gyermek drágább kincs, mint az arany, de törékenyebb, mint az üveg. Milyen könnyen meg lehet sebezni, az okozott sérelmet pedig már soha többé nem lehet helyrehozni.” Ennek távoli visszhangja robajlik a legnagyobb lengyel pedagógus, Janusz Korczak munkáságában is. Comenius úgy tartotta: az egész élet iskola. Tekintettel kell lennünk arra, hogy többé nem lehet kijavítani az elrontott vizsgákat; pótvizsga-időszak nem jöhét számításba. Érdemes tehát megismerni a világot, és tanulni – akár egy egész életen át szüntelenül, amint ezt Comenius is tette.

Janiec-Nyitrai Agnieszka

na zdjeciach znajduje sie popiersie i tablica pamiątkowa poświęcona J. A. Komeńskiemu, które umieszczone są w Sárospatak

**MIESIĘCZNIK WĘGIERSKIEJ POLONII
A MAGYARORSZÁGI LENGYELEK HAVILAPJA**

Pismo Ogólnokrajowego
Samorządu Polskiego
z kwartalnym
dodatkiem GŁOS POLONII

Az Országos Lengyel
Önkormányzat lapja
a GŁOS POLONII
negyedévi mellékletével

polonia węgierska

Odpowiedzialny wydawca
Felelős kiadó
az Országos Lengyel
Önkormányzat Hivatala

Redaktor naczelny
Főszervező
dr Agnieszka Janiec-Nyitrai

Polski redaktor językowy
Lengyel nyelvi szerkesztő
dr Dorota Várnai

Węgierski redaktor językowy
Magyar nyelvi szerkesztő
Márta Alexandra Karaba

Redaktor graficzny
Grafikai szerkesztő
V4 Consulting Kft.

Tłumaczenie
Fordítás
Sutarski Szabolcs

Redakcja
Szerkesztőség

1102 Budapest, Állomás u. 10.
Telefon: +36 1 2613479
e-mail: polweg@polonia.hu

Drukarnia Nyomda

Edycja online *Online kiadás*
<http://polonia.hu/dokumentumok/poloniawegierska/pw214.pdf>

Na okładce wykorzystano fragmenty obrazu J. W. Baura "Polacy i Węgrzy"

Projekt realizowany w każdym miesiącu ze środków budżetu centralnego Węgier oraz współfinansowany przez Stowarzyszenie "Wspólnota Polska" ze środków otrzymanych przez MSZ RP w ramach konkursu "Współpraca z Polonią i Polakami za Granicą" w 2013 r.

Az újság kiadása Magyarország központi költségvetésének havi támogatással, valamint a Wspólnota Polska Egyesület "Współpraca z Polonią i Polakami za Granicą" pályázatán elnyert lengyel Külügyminisztérium által nyújtott kiegészítő keret támogatásával készül.

Szerkesztőségi nap
szerda 14⁰⁰-16⁰⁰

SZINKRON DIGITAL

PRENUMERATA - TYLKO 250 FORINTÓW ZA JEDEN NUMER!!!

Rocznna prenumerata miesięcznika „Polonia Węgierska” (12 numerów) i jego kwartalnego dodatku „Głos Polonii” (4 numery) na rok 2013 wynosi dla prenumeratorów:

indywidualnych (po 1 egzemplarzu) – **4.000 forintów/rok**
zbiorowych (samorządów, po 5 egzemplarzy) – **20.000 forintów/rok**.

Sposoby płatności: przelew na konto.

Przymijemym również zamówienia na numery wcześniejsze - można je zgłaszać na analogicznych warunkach.

Redakcja z wdzięcznością przyjmuje także większe sumy wpłat prenumeraty od osób oraz instytucji i samorządów, jeżeli ich stan finansowy toumożliwia. Wsparcie finansowe prosimy przekazywać na konto K&H:10400157-00026536-00000004. W rubryce „Közlemény” prosimy wpisać „Lapkiadás támogatás” (wsparcie dla pisma).

Ógólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech Országos Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel.: +36 1 2611798 olko@polonia.hu

Stoleczny Samorząd Polski na Węgrzech Fővárosi Lengyel Nemzetiségi Önkormányzat
1054 Budapest, Akadémia u. 3-3
tel.: +36 1 3321979 fkko@t-online.hu

Polski Ośrodek Kulturalno-Oświatowy Lengyel Közművelődési Központ
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel.: +36 1 2611798 olko@polonia.hu

Polskie Stowarzyszenie Kulturalne im. J. Bema na Węgrzech Magyarországi „Bem József” Lengyel Kulturális Egyesület
1051 Budapest, Nádor u. 34. II. p.
tel.: +36 1 3110216 www.bem.hu bem@bem.hu

Stow. Polskich Katolików na Węgrzech pw. św. Wojciecha Dom Polski
Magyarországi Lengyel Katolikusok Szt. Adalbert Egyesülete
1103 Budapest, Óhegy u. 11.
tel.: +36 1 2626908 adalbert@enternet.hu

Polska Szkoła na Węgrzech Lengyel Nyelvoktató Iskola
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel.: +36 1 2612748 szkolpol@polonia.hu

Szkoły Punkt Konsultacyjny – Szkoła Polska przy Ambasadzie RP A Lengyel Nagykövetség mellett működő Lengyel Iskola
1025 Budapest, Törökvensz út 15.
tel.: +36 1 3268306
tel.: +36 70 7013847 polish_school@gazeta.pl

Muzeum i Archiwum Węgierskiej Polonii Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel.: +36 1 2608023 muzeum@polonia.hu

Polska Parafia Personalna na Węgrzech Lengyel Perszonális Plébánia
1103 Budapest, Óhegy u. 11.
tel.: +36 1 4318414 www.parafiaubudapeszt.republika.pl plebaniapl@onet.eu

Ambasada Polska w Budapeszcie Lengyel Köztársaság Budapesti Nagykövetsége
1068 Budapest, Városligeti fasor 16.
tel.: +36 1 4138200 www.budapeszt.msz.gov.pl budapeszt.amb.sekretariat@msz.gov.pl

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Kereskedelmi fejlesztési és Beruházás Ösztönzési Osztály
tel.: 1 251 46 77 www.budapest.trade.gov.pl budapest@trade.gov

Referat Konsularny Ambasady RP A Lengyel Köztársaság Nagykövetsége Konzuli osztálya
1068 Budapest, Városligeti fasor 16.
tel.: +36 1 4138206 tel. dyżurny: +36 20 4729502 www.budapeszkons.polemb.net (pomoc konsularna tylko w sprawach losowych, wymagających niezwłoczonej interwencji)

Institytut Polski w Budapeszcie Lengyel Intézet
1065 Budapest, Nagymező u. 15.
tel.: +36 1 3115856 www.polinst.hu info@polinst.hu biblioteka@polinst.hu

Ogólnokrajowa Biblioteka Języków Obcych Országos Idegennyelv Könyvtár
1056 Budapest, Molnár u. 11.
tel.: +36 1 3183688 www.opac.oik.hu kolcszo@oik.hu

Redakcja kwartalnika „Głos Polonii” „Głos Polonii” szerkesztősége
1051 Budapest, Nádor utca 34. głospolonii@bem.hu

Program radiowy w języku polskim: „Magazyn Polski” - emisja w soboty, godz. 13.30
MR4 (fale średnie 873 kHz) i ze strony: www.radio.hu
Redakcja Polska „Magyar Rádió” zRt. 1800 Budapest, Brody S. u. 3-5.

Polonijna strona internetowa: www.polonia.hu

ELŐFIZETÉS -CSAK 250 FORINT EGY SZÁMRA !!!

A „Polonia Węgierska” havilap éves előfizetése (12 szám) és negyedéves melléklete, a „Głos Polonii” (4 szám) 2013. évre:

egyéni előfizetőknek (egy példány) – **4.000 Ft/év;**
a közösségi előfizetőknek (önkormányzatok, 5 példányban) – **20.000 Ft/év**

Előfizetés módja: banki átutalás.

Vállaljuk a korábbi számokra vonatkozó rendelések teljesítését – azonos feltételek mellett.

A szerkesztőség hálásan elfogad nagyobb előfizetői összegeket is úgy magán-személyektől, mint intézményektől, ha ezt pénzügyi helyzetük lehetővé teszi. A szerkesztőségekkel felajánlott pénzügyi támogatást a K&H bankban lévő számára kérjük utalni: 10400157-00026536-00000004. A „Közlemény” rovatba kérjük beírni: „Lapkiadás támogatás”.

KALEJDOSKOP ŻYCIA POLONIJNEGO NA WĘGRZECH

PASOWANIE NA UCZNIA W POLSKIEJ SZKOLE NA WĘGRZECH

Fot. B. Bogdańska-Szadai, B. Pál, Z. Nyitrai

PASOWANIE NA UCZNIA

OBRADY OSP

CHÓR ŚW. KINGI W BAZYLICE WE LWOWIE

KALEJDOSKOP ŻYCIA POLONIJNEGO NA WĘGRZECZ

UROCZYSTOŚĆ PRZENIESIENIA RELIKWII BŁ. KS. J. POPIEŁUSZKI DO KISKUNFÉLEGYHÁZA

ODSŁONIECIE POMNIKA W SZENTES

W MISKOLCU PRZEMAWIA H. BÁRCINÉ SOWA

UROCZYSTOŚCI POLONIJNE W VESZPRÉM I SÁRVÁR, NA ZDJ. M. IN. RENATA PAPP I FERENC ZAROWNY